

Dane i fakty

PNWM 2014 w liczbach i wykresach

Warszawa/ Poczdam, grudzień 2015

SPIS TREŚCI

Część I. Informacje ogólne	3
1. Organy i podział kompetencji	3
2. Wspieranie projektów wymiany	4
3. Tryb przyznawania dotacji.....	4
4. Tryb opracowywania wniosków.....	5
5. Kryteria przyznawania dotacji PNWM	6
6. Dofinansowanie wg stawek zryczałtowanych	7
Część II. PNWM w liczbach i wykresach.....	9
1. Projekty w liczbach	9
a. Projekty zrealizowane w 2014 r.	9
b. Projekty zarejestrowane w 2014 r.....	10
c. Akcja „dzien.de der-tag.pl“	10
d. Szkolna i pozaszkolna wymiana młodzieży w latach 2009–2014.....	12
e. Projekty zrealizowane w Polsce i w Niemczech w latach 2009–2014	12
2. Uczestnicy w liczbach	14
a. Uczestnicy projektów w 2014 r.	14
b. Uczestnicy szkolnej i pozaszkolnej wymiany młodzieży w latach 2009–2014	15
c. Uczestnicy z Polski i Niemiec w latach 2009–2014.....	16
3. Dni projektowe	17
a. Osobodni w 2014 r.	17
b. Osobodni w szkolnej i pozaszkolnej wymianie młodzieży w latach 2009–2014	18
4. Projekty w Polsce w 2014 r.	19
a. Liczba projektów i uczestników w Polsce.....	19
b. Wymiana szkolna i pozaszkolna w poszczególnych województwach.....	20
5. Projekty w Niemczech w 2014 r.	22
a. Liczba projektów i uczestników w Niemczech.....	22
b. Wymiana szkolna i pozaszkolna w krajach związkowych	23
6. Czas trwania projektów	25
7. Podmioty i jednostki centralne w liczbach	27
a. Podmioty dofinansowane przez PNWM w 2014 r.	28
b. Aktywne jednostki centralne w 2014 r.....	28
8. Liczba projektów w rozbiciu na miesiące.....	30
9. Współpraca z innymi krajami	31
a. Projekty trójstronne w pozaszkolnej wymianie młodzieży	31
b. Projekty trójstronne w wymianie szkolnej.....	32
10. Szkolenia i programy specjalistyczne dla animatorów wymiany	33
a. Szkolenia i projekty własne PNWM	33
b. Szkolenia zrealizowane przez partnerów PNWM.....	33
11. Budżet PNWM	35
12. Wydatkowane środki.....	36

Część I. Informacje ogólne

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży/ Deutsch-Polnisches Jugendwerk (PNWM) jest organizacją międzynarodową powołaną odrębną umową przez Rząd RP i Rząd RFN w oparciu o zapisy Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 roku. Wzorem dla powstania PNWM była funkcjonująca już od 1963 roku Niemiecko-Francuska Współpraca Młodzieży.

Celem utworzenia organizacji było nadanie stosunkom polsko-niemieckim nowych impulsów o długofalowych pozytywnych skutkach: nawiązywanie nowych i pogłębianie istniejących już kontaktów pomiędzy młodymi ludźmi z Polski i z Niemiec, budowanie wzajemnego zrozumienia oraz przewyciężanie uprzedzeń poprzez spotkania. Wzajemne poznawanie się młodych Polaków i Niemców powinno zmierzać ku pojednaniu pomiędzy oboma narodami. Spotkania młodzieży w tym kontekście mają za zadanie przewyciężanie niechęci wynikającej z bolesnych doświadczeń historycznych, naukę tolerancji i świadomego, pozbawionego kompleksów współżycia na jednoczącym się kontynencie.

1. Organy i podział kompetencji

PNWM jest organizacją dwunarodową, której działalność finansowana jest przez oba rządy. Wszystkie jej gremia mają obsadę dwunarodową. Najwyższym organem Organizacji jest Rada, której przewodzą polski i niemiecki minister odpowiedzialny za sprawy młodzieży. W Radzie zasiadają przedstawiciele instytucji centralnych, samorządowych i pozarządowych, mianowani przez rządy obu państw. Funkcje wykonawcze pełni Zarząd – dwaj dyrektorzy zarządzający powoływani wspólnie przez rządy na pięcioletnią kadencję. Zarząd podejmuje zasadnicze decyzje wspólnie, w tym dotyczące strategii i metod działania oraz planu budżetu.

Organizacja posiada dwa biura, których siedziby znajdują się w Warszawie i w Poczdamie. Każde z nich odpowiada, zgodnie z merytorycznym podziałem obowiązków, za oba kraje:

Biuro w Warszawie odpowiedzialne jest za:

- wspieranie projektów wymiany szkolnej,
- wspieranie indywidualnej wymiany uczniów (projekt pilotażowy),
- wspieranie programów dokształcających dla nauczycieli.

Biuro w Poczdamie odpowiedzialne jest za:

- wspieranie projektów pozaszkolnej wymiany młodzieży,
- wspieranie praktyk zawodowych,
- wspieranie programów dokształcających dla organizatorów wymian.

Czasami trudno jest określić, czy dany projekt należy do wymiany szkolnej czy pozaszkolnej, na przykład wówczas, gdy jednym z partnerów projektu jest szkoła a drugim organizacja młodzieżowa. Stąd też PNWM przyjęła zasadę (zob. Wytyczne pkt C 0), że projekt uważa się za szkolny, jeżeli co najmniej jeden z podmiotów jest szkołą lub uczestnikami projektu jest młodzież szkolna i nauczyciele, pełniący w spotkaniu rolę opiekunów.

2. Wspieranie projektów wymiany

PNWM może wspierać projekty polsko-niemieckie, a także trójstronne, w których uczestniczy młodzież w wieku od 12 do 26 roku życia oraz osoby prowadzące program. Ważne przy tym jest, by młodzież nie tylko biernie korzystała z organizowanego dla niej programu, ale sama brała udział w jego planowaniu i miała wpływ na jego przebieg. O dofinansowanie mogą występować organizacje publiczne i pozarządowe, a także w ograniczonym zakresie osoby fizyczne, organizujące programy wymiany. Partnerzy z Polski i Niemiec – a w przypadku projektów trójstronnych także partnerzy z innego kraju – razem planują spotkanie i razem składają wspólny wniosek o dofinansowanie. Kryteria, metody oraz stawki ryczałtowe dofinansowania spotkań zdefiniowane są w Wytycznych wspierania PNWM (dokument uchwalany przez Radę).

PNWM może dofinansowywać:

- spotkania młodych Polaków i Niemców oraz spotkania z udziałem młodzieży z kraju trzeciego, które odbywają się na terenie Polski i Niemiec,
- praktyki zawodowe dla Polaków w Niemczech i Niemców w Polsce,
- imprezy dokształcające dla uczestników i organizatorów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży,
- podróże do miejsc pamięci,
- publikacje, media itp. służące celom PNWM.

PNWM nie może dofinansowywać:

- studiów i projektów wymiany naukowej,
- projektów, służących celom komercyjnym lub głównie wypoczynkowi i turystyce,
- przedsięwzięć budowlanych,
- spotkań wielostronnych.

Tym, którzy nie mają partnera w drugim kraju, PNWM pomaga znaleźć odpowiednią organizację do współpracy. W tym celu, obok organizowanych każdego roku giełd kontaktów i programów informacyjnych, na stronach internetowych PNWM dostępna jest giełda projektów i partnerów *online*. Tutaj znaleźć można szkołę, organizację partnerską lub grupę zainteresowaną realizacją konkretnego przedsięwzięcia.

Dbając o jakość polsko-niemieckich spotkań młodzieży, PNWM wspiera i organizuje konferencje, seminaria i szkolenia tematyczne, warsztaty metodyczne, fora wymiany doświadczeń oraz kursy językowe dla profesjonalistów i praktyków wymiany. W tym zakresie prowadzi również działalność wydawniczą.

3. Tryb przyznawania dotacji

Dotacje PNWM przyznawane są wyłącznie w formie dofinansowania do projektów. W każdym projekcie uczestniczy z reguły podmiot polski i niemiecki, będący w zależności od miejsca realizacji projektu gospodarzem lub gościem. Obaj partnerzy są wspólnie odpowiedzialni za budżet projektu. Stąd, po zaplanowaniu wydatków na projekt, razem składają wspólny wniosek o dotację PNWM.

Formularz wniosku składa się z dwóch części: jedną wypełniają gospodarze, wnosząc o dotację do kosztów programu, drugą – goście, wnosząc o dotację do kosztów podróży.

PROJEKT	
gospodarze	goście
dotacja do kosztów programu	dotacja do kosztów podróży dla uczestników z drugiego kraju

Całkowita dotacja PNWM przyznawana na realizację jednego projektu jest z reguły sumą dwóch dotacji – zawsze jednej w euro, drugiej w złotych – przyznawanych gospodarzom i gościom projektu.

W myśl tej zasady, przy projektach realizowanych w Niemczech:

- strona polska otrzymuje dotację do kosztów podróży w PLN,
- strona niemiecka otrzymuje dotację do kosztów programu dla obu grup w EUR*

i odwrotnie, w przypadku projektów realizowanych w Polsce:

- strona polska otrzymuje dotację do kosztów programu dla obu grup w PLN,
- strona niemiecka otrzymuje dotację do kosztów podróży w EUR*.

*Szczególne uregulowanie dla szkół niemieckich (obowiązywało do dn. 31.12.2014 r.):

Niemieckie kraje związkowe, w gestii których pozostaje szkolnictwo w Niemczech, nie przekazały PNWM kompetencji wspierania uczniów i nauczycieli niemieckich. W związku z tym, PNWM nie mogła przyznawać niemieckim uczestnikom wymiany szkolnej:

- dotacji do kosztów programu – dot. projektów w Niemczech
- dotacji do kosztów podróży – dot. projektów w Polsce.

4. Tryb opracowywania wniosków

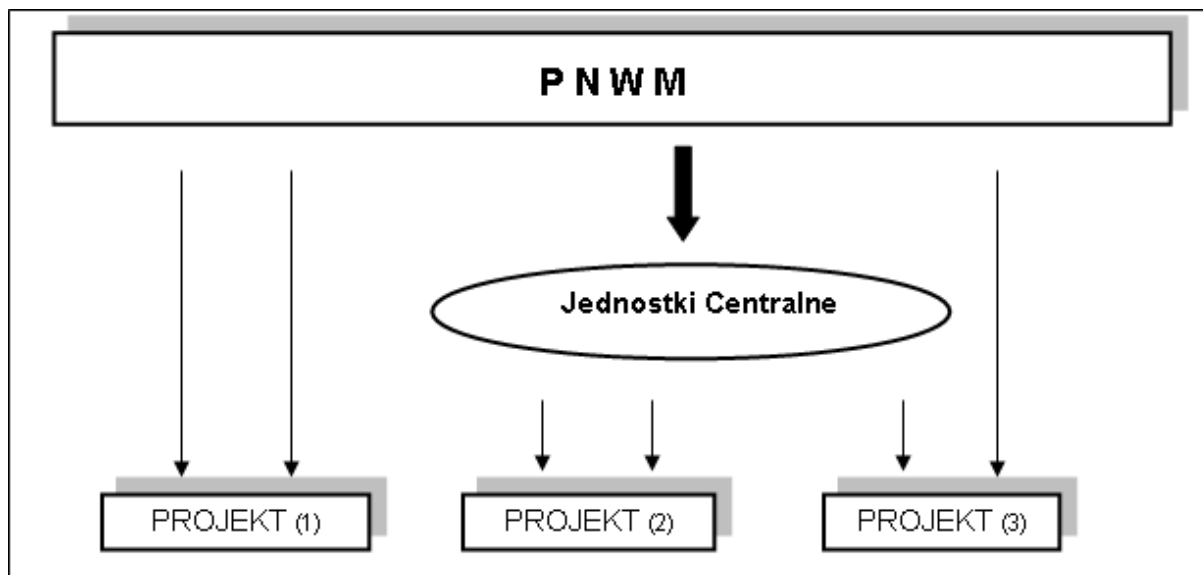
Istnieją trzy tryby opracowywania wniosków o dotację PNWM:

1. tryb pojedynczy – obaj wnioskodawcy nie należą do żadnej jednostki centralnej i ich wnioski opracowywane są bezpośrednio przez biuro PNWM,
2. tryb centralny – obaj wnioskodawcy przypisani są do swojej organizacji nadrzędnej, która posiada status jednostki centralnej PNWM i jest odpowiedzialna za opracowanie wniosków, składanych przez podległe jej podmioty,

Zgodnie z Wytycznymi wspierania (B i C 4.4.1) jednostki centralne to *organizacje nadrzędne lub uprawnione do reprezentacji wielu wnioskodawców indywidualnych oraz instytucje o strukturach regionalnych i podmioty o szczególnym znaczeniu*, które otrzymały od PNWM status jednostki centralnej.

Muszą one posiadać osobowość prawną lub być przyporządkowane jednej osobie prawnej.

3. tryb mieszany – jeden z wnioskodawców przypisany jest do jednostki centralnej (por. pkt 2), a drugi wnioskuje bezpośrednio w PNWM (por. pkt.1).

W wymianie pozaszkolnej przeważają projekty opracowywane przez jednostki centralne. Wynika to ze struktury organizacji młodzieżowych w obu krajach, gdzie mniejsze podmioty przyporządkowane są jednostkom nadrzędnym w ramach tej samej organizacji (np. organizacje harcerskie, Niemiecka Młodzież Sportowa (DSJ – Deutsche Sportjugend)) lub innym organizacjom dachowym o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym.

W wymianie szkolnej występuje mniej jednostek centralnych, stąd większość wniosków opracowywana jest w trybie pojedynczym. Jednostki centralne wymiany szkolnej mają najczęściej charakter regionalny (euroregiony, niektóre niemieckie kraje związkowe). Wyjątek stanowią szkoły katolickie, które w Polsce przynależą do jednostki centralnej Stowarzyszenie Chrześcijańskich Dzieł Wychowania (SChDW), a w Niemczech do Wspólnoty Roboczej Katolicko-Socjalnych Dzieł Wychowania (AKSB – Arbeitsgemeinschaft katholisch-sozialer Bildungswerke).

Międzynarodowe Domy Spotkań Młodzieży posiadające status jednostki centralnej PNWM występują zasadniczo o dotację zarówno do projektów szkolnych jak i pozaszkolnych, które są realizowane w ich placówce.

5. Kryteria przyznawania dotacji PNWM

Kryteria merytoryczne:

1. Planowany projekt powinien posiadać charakter spotkania młodzieży oraz urzeczywistniać – poprzez realizację założeń pedagogicznych – ideę wymiany międzykulturowej. Uczestnikom należy stworzyć warunki oraz zachęcać ich do

samodzielnego poznawania młodzieży z kraju sąsiada, do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów.

2. Założenia projektu muszą odpowiadać celom PNWM i powinny gwarantować aktywny udział młodzieży w jego przygotowaniu, realizacji i podsumowaniu.
3. Projekt powinien być zaplanowany i zrealizowany wspólnie przez partnerów z Polski i Niemiec. Wyjątkowe uregulowania obejmują podróże do miejsc pamięci, wydawanie publikacji itp. – przedsięwzięcia realizowane bez udziału partnera.
4. Osoby odpowiedzialne za projekt powinny posiadać kwalifikacje do kierowania projektem międzykulturowym.

Kryteria formalne:

1. Spotkanie powinno obejmować co najmniej cztery, a maksymalnie 28 dni programu. Wyjątek stanowią spotkania w obszarze przygranicznym, które mogą trwać krócej niż cztery dni, a także praktyki i hospitacje, które mogą trwać do trzech miesięcy.
2. Wiek uczestników spotkania powinien mieścić się w przedziale od 12 do 26 roku życia. Dopuszczalny jest udział młodszych uczestników w projektach w obszarze przygranicznym i w innych uzasadnionych przypadkach.
3. Liczba opiekunów powinna pozostawać w odpowiedniej proporcji do liczby uczestników.
4. Liczba uczestników z obu krajów powinna być zrównoważona.
5. Wniosek o dotację powinien wpłynąć do biura PNWM nie później niż trzy miesiące przed rozpoczęciem projektu.

Wytyczne wspierania PNWM nie wprowadzają ograniczeń w zakresie liczby projektów, o których dofinansowanie w ciągu roku może wnioskować jedno partnerstwo polsko-niemieckie.

Ponadto PNWM – w odróżnieniu od wielu innych instytucji czy fundacji wspierających projekty – nie prowadzi postępowania konkursowego, ani nie odrzuca wniosków, które są błędnie lub niekompletnie wypełnione przez wnioskodawcę. W takich przypadkach wnioskodawca proszony jest – często niejednokrotnie – o korektę lub uzupełnienie złożonego wniosku. W ten sposób PNWM wychodzi naprzeciw wnioskodawcom i ułatwia im dostęp do środków przeznaczonych na wspieranie projektów wymiany, a tym samym sprzyja powstawaniu i realizacji nowych inicjatyw w obrębie polsko-niemieckiej wymiany młodzieży.

6. Dofinansowanie wg stawek zryczałtowanych

Jest to najczęściej stosowana przez PNWM forma dofinansowania projektu. Maksymalną wysokość stawek zryczałtowanych w euro – dla wnioskodawców niemieckich i w złotych – dla wnioskodawców polskich, a także ich rodzaj, określają Wytyczne wspierania (punkty B 3.2.1/ C 3.1.2.1).

Należy w tym miejscu podkreślić, że dotacje PNWM nie pokrywają w całości kosztów projektu, stanowią jedynie jego częściowe dofinansowanie. Podmioty muszą w każdym przypadku pozyskiwać dodatkowe środki finansowania.

Gospodarze projektu mogą wnioskować o dotację do kosztów programu. Maksymalną wysokość dotacji wnioskodawca może obliczyć na podstawie poniższej tabeli, która określa poszczególne składowe dotacji do kosztów programu oraz maksymalną wysokość obowiązujących stawek zryczałtowanych:

Dotacje do kosztów programu (od 01.01.2007 r.)	maksymalna stawka ryczałtowa na osobodzień	
	PLN	EUR
zakwaterowanie u rodzin	40,-	12,-
zakwaterowanie w schronisku, internacie, pod namiotem, w hotelu	60,-	18,-
zakwaterowanie w placówce kształceniowej	100,-	30,-
pośrednik językowy	140,-	50,-
zakwaterowanie podczas programu specjalistycznego	110,-	36,-
odczyt podczas programu specjalistycznego	140,-	56,-
ryczałt dzienny dla referentów podczas programu specjalistycznego	700,-	280,-

Część II. PNWM w liczbach i wykresach

Dane wykorzystane w niniejszej edycji „Danych i faktów” pochodzą z oprogramowania SOWA, które od 2008 r. służy PNWM i jednostkom centralnym do opracowywania wniosków. Przedstawione dane pochodzą z dnia 23 kwietnia 2015 r. Późniejsze zmiany we wnioskach nie zostały uwzględnione.

1. Projekty w liczbach

a. Projekty zrealizowane w 2014 r.

W 2014 roku zostało zrealizowanych łącznie 3035 projektów, z czego ponad połowa odbyła się na terenie Polski. W wymianie szkolnej odbyło się o 549 projektów więcej niż w wymianie pozaszkolnej.

Projekty zrealizowane 2014/ durchgeführte Projekte 2014			
	w Polsce/ in Polen	w Niemczech/ in Deutschland	łącznie/ gesamt
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	601	642	1243
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	1007	785	1792
łącznie/ gesamt	1608	1427	3035

Jeżeli rozłożymy liczbę wszystkich projektów na poszczególne dni w roku, to okazuje się, że w 2014 r. każdego dnia rozpoczynało się średnio nieco ponad 8 projektów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży. Jeżeli do tego przyjmiemy, że średni czas trwania projektu wynosił sześć dni, to w każdym dniu 2014 roku odbywało się ok. 50 polsko-niemieckich spotkań młodzieży.

W porównaniu do roku 2013 łączna liczba zrealizowanych projektów wzrosła o dwa; w wymianie pozaszkolnej ubyło 65, a wymianie szkolnej przybyło 67 projektów. Wyrazny jest odpływ projektów realizowanych przez organizacje młodzieżowe od PNWM do innych grantodawców, takich jak np. program Erasmus+, które stawiają przed wnioskodawcami kryteria być może bardziej wymagające, lecz w gruncie rzeczy zapewniają wyższe dofinansowania projektów międzynarodowych. Natomiast wśród nauczycieli stosunkowo łatwo dostępne dotacje PNWM, bez względu na ich wysokość, nadal cieszą się dużym uznaniem, gdyż stanowią one pewne źródło finansowania i umożliwiają pielęgnowanie długotrwałych partnerstw pomiędzy szkołami z obu krajów.

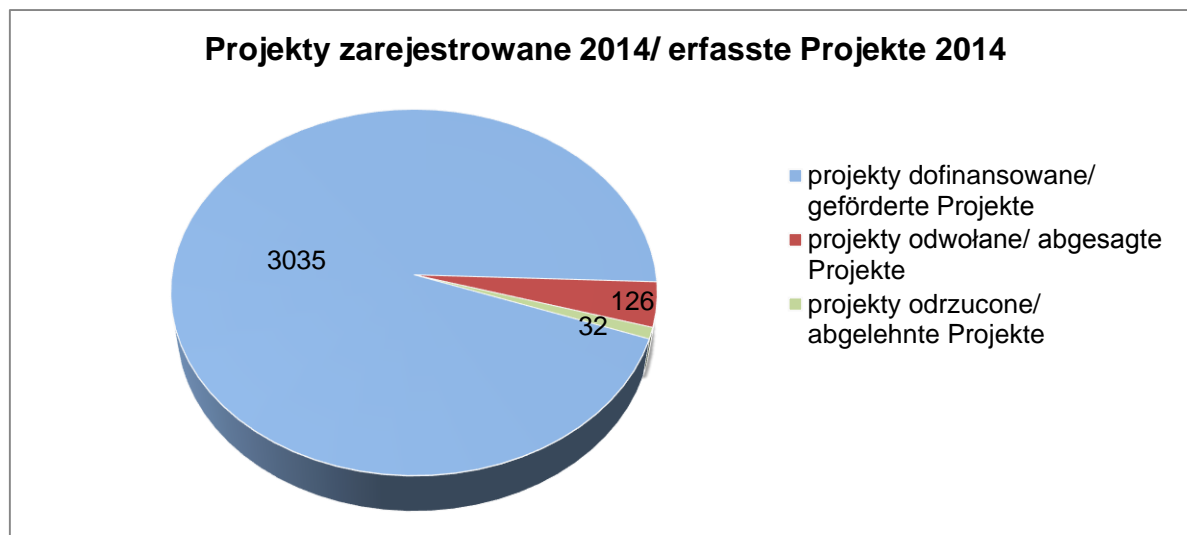
Porównanie z rokiem 2013/ Vergleich mit dem Jahr 2013						
	w Polsce/ in Polen		w Niemczech/ in Deutschland		łącznie/ gesamt	
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	653	-8,0%	655	-2,0%	1308	-5,0%
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	939	7,2%	786	-0,1%	1725	3,9%
łącznie/ gesamt	1592	1,0%	1441	-1,0%	3033	0,1%

b. Projekty zarejestrowane w 2014 r.

W 2014 r. do obu biur PNWM wpłynęły łącznie 3193 wnioski o dofinansowanie, z czego tylko 32 tj. 1% zostały odrzucone (w 2013: 60). Powodem odrzucenia wniosku jest jego niezgodność z Wytocznymi wspierania PNWM: brak partnera z drugiego kraju, program krótszy niż cztery dni, uczestnicy powyżej 26. roku życia itp. 126 projektów zostało odwołanych przez samych wnioskodawców (2013: 160). Obok wypadków losowych, najczęstszymi powodami odwołania projektów są: rosnące koszty projektu i niewystarczające dofinansowanie PNWM oraz problem z naborem uczestników. Problem ten był niegdyś charakterystyczny głównie dla grup niemieckich, a obecnie występuje coraz częściej także wśród młodzieży w Polsce. Konkurencyjne dla PNWM stały się programy europejskie, które dysponują większymi niż PNWM środkami finansowymi w przeliczeniu na projekt oraz umożliwiają wymianę międzynarodową z wieloma różnorodnymi krajami.

Projekty zarejestrowane 2014/ erfasste Projekte 2014	3193	100,00%
projekty dofinansowane/ geförderte Projekte	3035	95,05%
projekty odwołane/ abgesagte Projekte	126	3,95%
projekty odrzucone/ abgelehnte Projekte	32	1,00%

Duża większość projektów (3035), czyli ponad 95% wszystkich złożonych do PNWM wniosków otrzymała dofinansowanie i została zrealizowana w 2014 roku.

c. Akcja „dzien.de | der-tag.pl“

W 2014 roku PNWM po raz pierwszy zaproponowała organizatorom dzień.de | der-tag.pl temat przewodni, któremu miały być dedykowane zgłoszone projekty. Akcja odbyła się w obu krajach w dniach od 1 do 17 czerwca pod nazwą „Dzień Wolności.de | Tag der Freiheit.pl”. Autorzy projektów mieli za zadanie przyjrzeć się drodze do wolności w sąsiednim kraju. Miało ich to również skłonić do refleksji nad historią własnego państwa oraz całej Europy, która znalazła

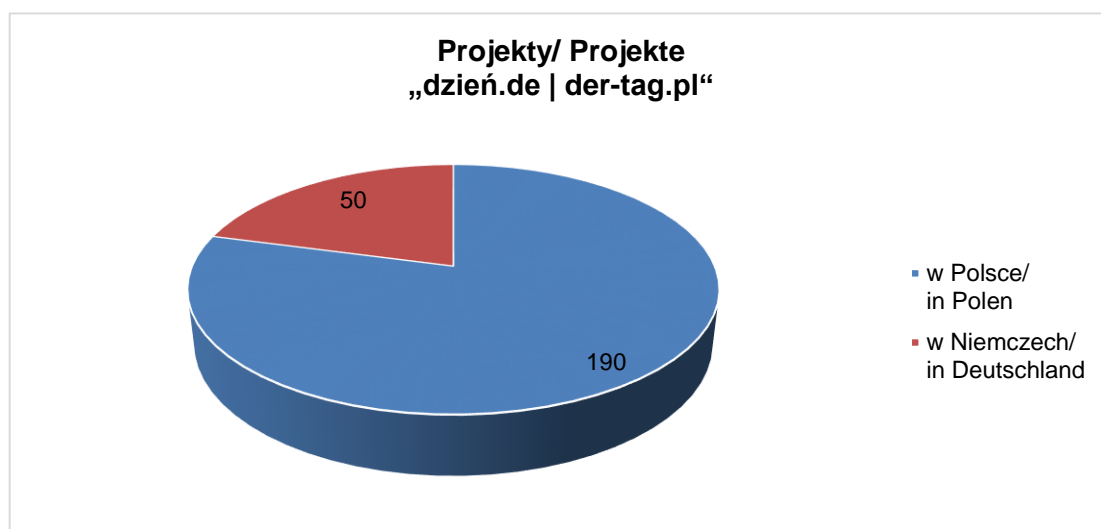
się w fazie przemian po przełomie polityczno-społecznym po 1989 roku. Łącznie zrealizowanych zostało 240 projektów: 190 w Polsce i 50 w Niemczech. To tylko o ok. 60 projektów mniej, niż w 2013 roku, co przy nowym temacie, który wymagał przygotowania merytorycznego organizatorów, można uznać za sukces.

„dzień.de der-tag.pl“ 2014	liczba projektów/ Anzahl der Projekte		
	w Polsce/ in Polen	w Niemczech/ in Deutschland	łącznie/ gesamt
organizacje pozaszkolne/ außerschulische Organisationen	25	6	31
szkoły/ Schulen	165	44	209
łącznie/ gesamt	190	50	240

Największą część zgłoszonych projektów stanowiły projekty szkolne: 165, czyli ok. 87% w Polsce oraz 44 (88%) w Niemczech. Pozostałą część projektów zrealizowały instytucje pozaszkolne: 25 w Polsce i 6 w Niemczech.

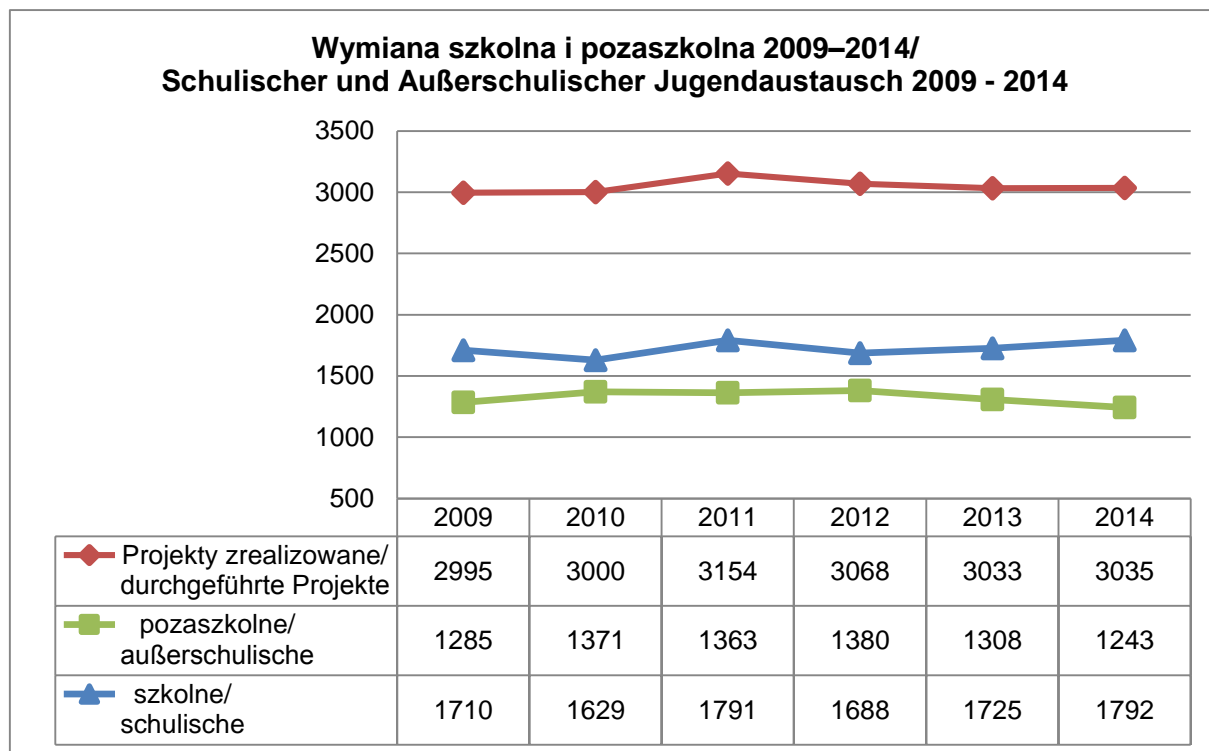
We wszystkich projektach wzięło udział łącznie 23.009 osób, w tym w projektach realizowanych w Polsce uczestniczyło 16.068 młodzieży, 1415 nauczycieli i opiekunów oraz 3011 zaproszonych gości (20.494 osób); natomiast w projektach zrealizowanych na terenie Niemiec wzięło udział 1787 młodzieży, 90 nauczycieli i opiekunów oraz 638 zaproszonych gości (2515 osób).

Jeśli chodzi o rozłożenie projektów na poszczególne województwa i kraje związkowe, to w Niemczech zdecydowana większość projektów 30 (z 50) odbyła się w Berlinie i Brandenburgii, co stanowi 76%, 3 projekty zostały zorganizowane w Meklemburgii-Pomorzu Przednim, 2 w Saksonii i pojedyncze projekty w kilku innych landach. W Polsce w akcji reprezentowane były wszystkie województwa, poza podlaskim. Większość projektów odbyła się w województwach: wielkopolskim, śląskim i zachodniopomorskim (w sumie 72 projekty (38%)). Podobnie, jak w 2013 r. najmniej aktywne były województwa lubuskie i opolskie (odpowiednio 4 i 5 projektów).

d. Szkolna i pozaszkolna wymiana młodzieży w latach 2009–2014

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat łączna liczba projektów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży pozostaje na stałym poziomie i oscyluje każdego roku powyżej 3000 zrealizowanych programów. W 2011 roku ilość projektów znacznie wzrosła, co miało bezpośredni związek z ogłoszeniem po raz pierwszy akcji „dzien.de | der-tag.pl“, w ramach której – tylko w tym roku – dofinansowano dodatkowo 221 małych projektów.

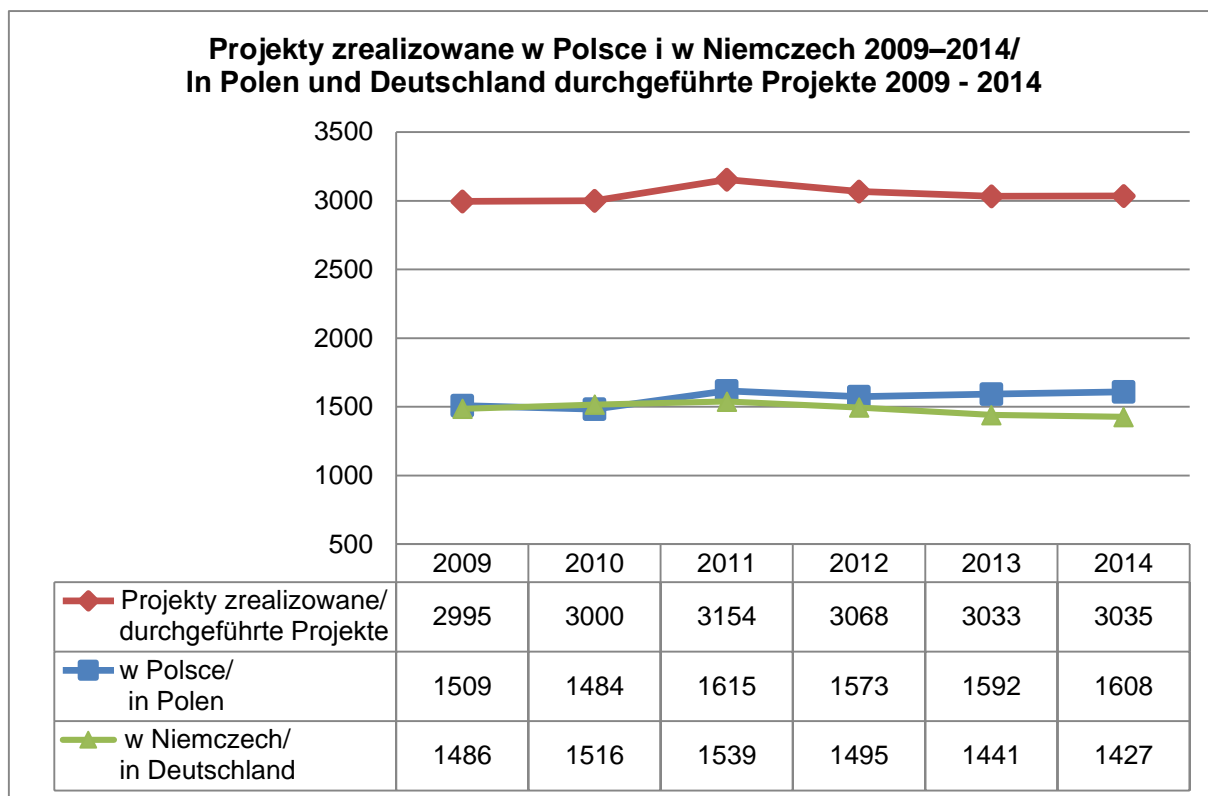
Rozłożenie projektów pomiędzy wymianą szkolną (2014: 59%) a pozaszkolną (41%) pozostaje na przestrzeni ostatnich pięciu lat na zbliżonym poziomie. W wymianie szkolnej największy spadek projektów wymian, bo aż o 81 odnotowano w 2010 r., podczas gdy w tym samym roku liczba programów w wymianie pozaszkolnej wzrosła o 86. Na odwrót w roku 2014 liczba projektów pozaszkolnych zmalała o 65, natomiast szkolnych wzrosła o 67 w porównaniu do roku poprzedniego.

e. Projekty zrealizowane w Polsce i w Niemczech w latach 2009–2014

W ostatnich latach liczba projektów zrealizowanych w obu krajach była każdego roku w zasadzie zbliżona. Od 2011 r. liczba projektów realizowanych w Polsce zaczęła powoli brać przewagę nad liczbą projektów w Niemczech. Fakt ten można łączyć z akcją, którą PNWM zainicjowała w ostatnich latach „dzien.de | der-tag.pl“. Większość projektów w ramach tej akcji odbyła się na terenie Polski. Coraz częściej organizatorzy wymian skarżą się na coraz większą różnicę pomiędzy dotacją PNWM a faktycznymi kosztami programu, a w szczególności programu realizowanego w Niemczech. Między innymi z tego powodu w 2013 r. 60% polsko-niemieckich projektów specjalistycznych odbyło się w Polsce, pomimo że ilościowo zaplecze kształceniowe w Niemczech jest o wiele lepiej rozbudowane niż w Polsce. Także brak

kompetencji wspierania uczniów niemieckich oznaczała w praktyce zredukowaną do połowy dotację do kosztów programu w Niemczech, ponieważ była ona naliczana tylko od liczby uczestniczących w projekcie uczniów z Polski.

W ostatnich latach sukcesywnie rosła także liczba jednonarodowych podróży do miejsc pamięci, przy czym tego rodzaju projekty były dużo częściej realizowane przez grupy niemieckie przyjeżdżające do Polski. W 2014 r. odbyły się w sumie 164 podróże do miejsc pamięci, z czego 137 do Polski (głównie w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu) i znacznie mniej, bo tylko 27 do Niemiec. Tak nierównomierne rozłożenie tych projektów miało bezpośredni wpływ na wzrost przewagi łącznej liczby projektów realizowanych w Polsce.

2. Uczestnicy w liczbach

a. Uczestnicy projektów w 2014 r.

W projektach zrealizowanych w roku 2014 uczestniczyły łącznie 114 624 osoby. Inaczej niż w latach ubiegłych udział młodych Polaków i Niemców odbiegł od poziomu zrównoważonego – w zrealizowanych projektach wzięło udział tym razem o 1363 więcej Niemców niż Polaków. Liczba uczestników projektów trójstronnych spoza Polski i Niemiec wyniosła 3,3%. Udział uczniów w projektach wymiany szkolnej (58%) utworzył przewagę nad ilością uczestników projektów wymiany pozaszkolnej (42%) w wysokości 16 punktów procentowych.

Uczestnicy projektów wymiany 2014/ Teilnehmende an Austauschprojekten 2014				
	z Polski/ aus Polen	z Niemiec/ aus Deutschland	z innego kraju/ aus Drittland	łącznie/ gesamt
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	22 184	22 633	3013	47 830
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	32 545	33 459	790	66 794
łącznie/ gesamt	54 729	56 092	3803	114 624

Pomimo że w roku 2014 odbyły się tylko 2 projekty więcej niż w roku poprzednim, to liczba uczestników wzrosła aż o 5544. Poniższa tabela przedstawia zmianę procentową ilości uczestników w 2014 r. w porównaniu do roku poprzedniego.

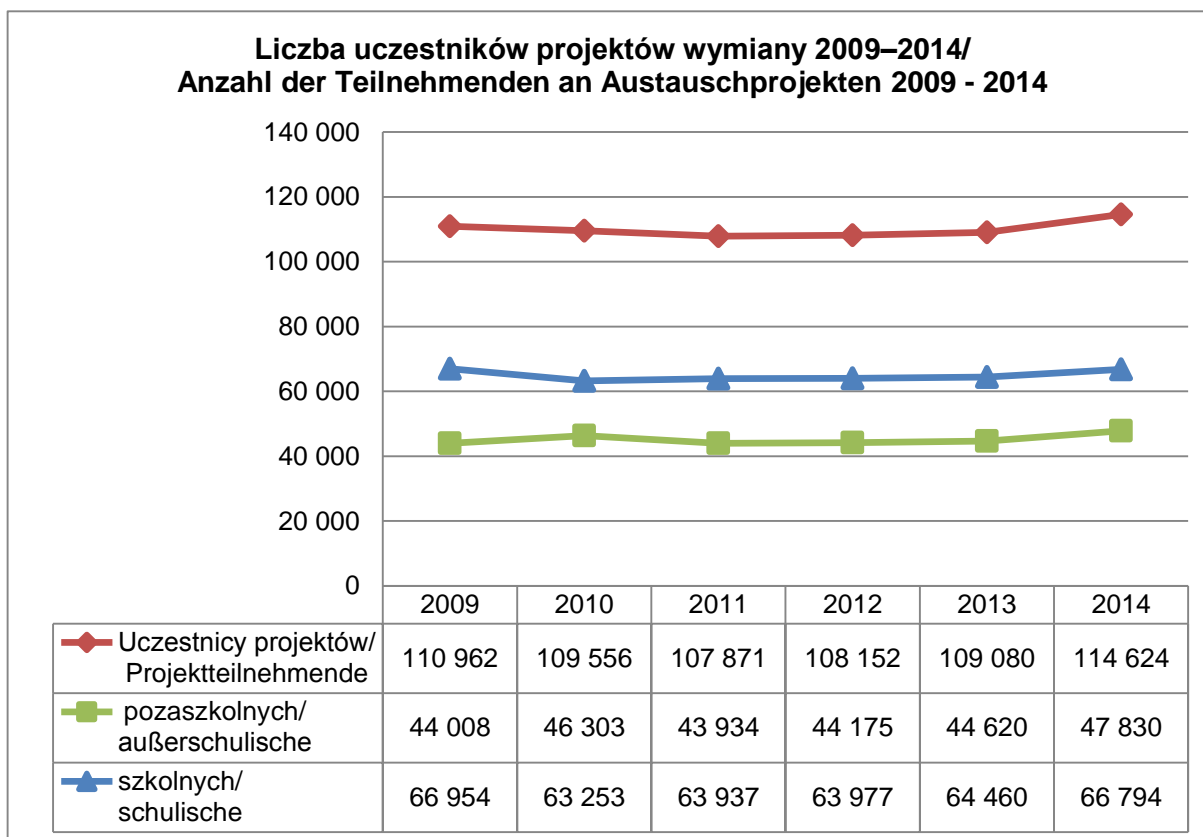
Porównanie z rokiem 2013/ Vergleich mit dem Jahr 2013								
	z Polski/ aus Polen		z Niemiec/ aus Deutschland		z innego kraju/ aus Drittland		łącznie/ gesamt	
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	20 994	5,7%	21 108	7,2%	2518	19,7%	44 620	7,2%
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	31 266	4,1%	32 451	3,1%	743	6,3%	64 460	3,6%
łącznie/ gesamt	52 260	4,7%	53 559	4,7%	3261	16,6%	109 080	5,1%

W 2014 r. łączna liczba uczestników projektów wymiany wzrosła o 5,1%. Szczególnie widoczne zmiany zaznaczyły się jednak wewnątrz poszczególnych obszarów: w pozaszkolnej wymianie młodzieży, mimo spadku ogólnej liczby projektów, w wymianach wzięło udział o 7,2% uczestników więcej niż w roku poprzednim, w tym największy wzrost, bo aż o 19,7%, dotyczył uczestników z kraju trzeciego. Wynika to między innymi z faktu, że w wyniku sytuacji na Ukrainie PNWM postanowiła wzmocnić swoje wsparcie dla projektów trójstronnych z tym krajem, aby umożliwić jeszcze większej liczbie ukraińskiej młodzieży udział w projektach międzynarodowych. Dzięki akcji „Razem z Ukrainą” liczba projektów trójstronnych z Ukrainą wzrosła z 60 w 2013 r. do 86 w roku 2014. Największy wzrost, bo aż o 38% miał miejsce w ramach projektów pozaszkolnych.

b. Uczestnicy szkolnej i pozaszkolnej wymiany młodzieży w latach 2009–2014

Od 2009 r. liczba uczestników polsko-niemieckich spotkań młodzieży, podobnie jak i liczba projektów, utrzymuje się na porównywalnym poziomie: wzrosła ona z 110 000 w 2009 r. do 114 624 w roku 2014.

Od utworzenia PNWM do 2005 r. liczby projektów i uczestników wymian pozaszkolnych górowały nad wymianą szkolną średnio o 10 punktów procentowych. Od roku 2006 tendencja ta odwróciła się i wymiana szkolna zyskała przewagę nad wymianą pozaszkolną zarówno w liczbie projektów jak i uczestników. W 2014 r. w 1792 projektach szkolnych wzięło udział ponad 66 tys. uczniów i nauczycieli, podczas gdy w projektach wymiany pozaszkolnej o ok. 29 tys. uczestników mniej, co przedstawiają poniższy wykres i tabela.

Odwrócenie się tendencji w rozwoju wymiany szkolnej i pozaszkolnej w połowie pierwszej dekady bieżącego stulecia zbiega się między innymi z momentem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Do tego czasu wyraźne było wzmożone zaangażowanie organizacji pozarządowych i podmiotów niepublicznych na rzecz jednoczącej się Europy. Niemieckie organizacje i stowarzyszenia młodzieżowe były w latach 90-tych ubiegłego wieku pomostem dla wielu polskich organizacji na drodze do budowania współpracy międzynarodowej. Polskie organizacje czerpały od swoich niemieckich partnerów wiedzę, doświadczenia i kontakty, które przełożyły się następnie na nowe sieci kontaktów i licznie organizowane projekty międzynarodowe wspierane ze środków europejskich.

Dodatkowym czynnikiem, który wpłynął na spadek liczby projektów szczególnie w wymianie pozaszkolnej była wprowadzana sukcesywnie od 2008 r. w niemieckich krajach związkowych

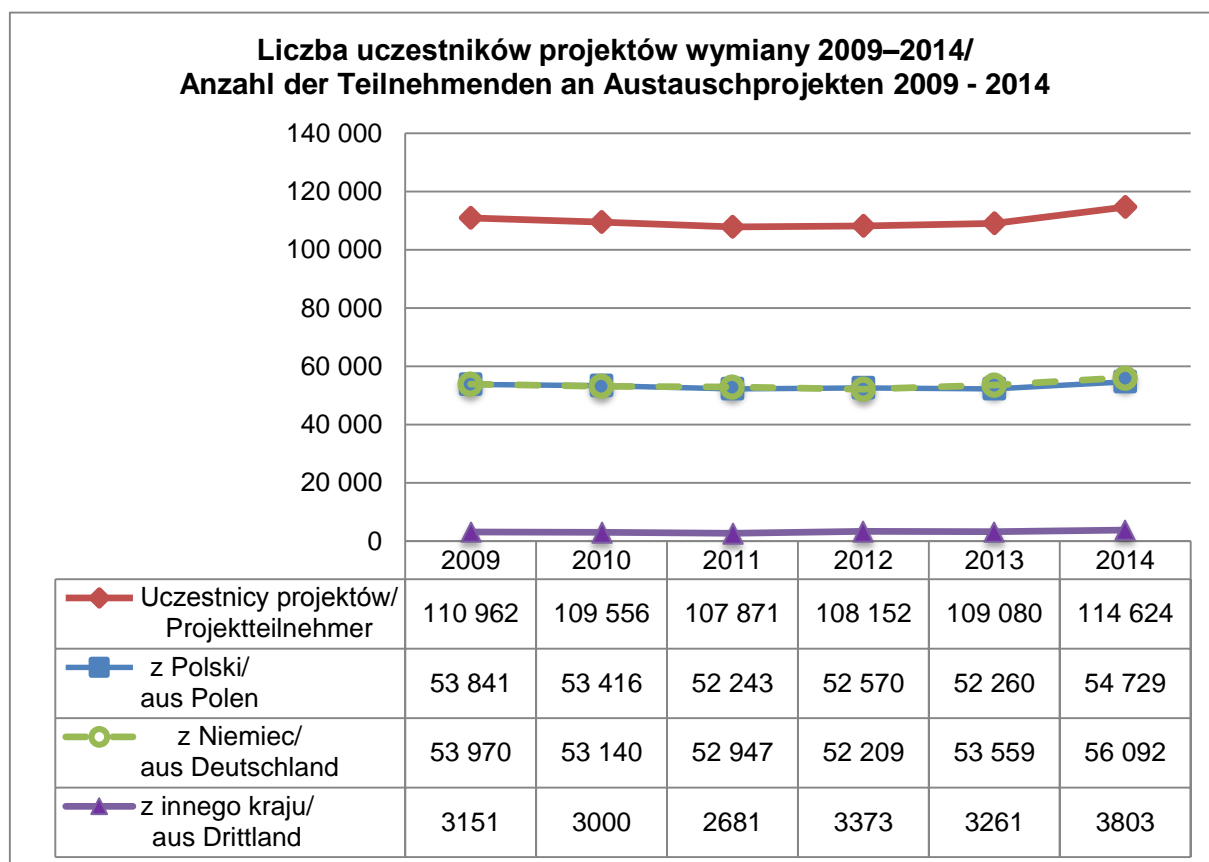
reforma oświaty „G8”, której istotą było skrócenie nauki w gimnazjach z dziewięciu do ośmiu lat (matura po 12 roku nauki). Zarówno reforma G8 jak i wprowadzenie w szkolnictwie wyższym systemu bolońskiego spowodowały skrócenie poszczególnych etapów nauki, a tym samym większe obciążenie programów nauczania. W praktyce zmiany te oznaczały dla uczniów i studentów mniej czasu na zajęcia pozalekcyjne czy pozauczelniane, a więc i na udział w projektach międzynarodowej wymiany młodzieży.

Stosunkowo stabilny rozwój wymiany szkolnej opiera się zaś od lat na trwałych partnerstwach, zawieranych pomiędzy polskimi i niemieckimi szkołami. Nawet w przypadku odejścia ze szkoły nauczyciela odpowiedzialnego za projekty wymiany, współpraca w większości przypadków nie wygasa, lecz jest kontynuowana przez innych pedagogów.

c. Uczestnicy z Polski i Niemiec w latach 2009–2014

Chociaż PNWM nie narzuca podmiotom kryterium, by liczba młodzieży z Polski i Niemiec, która uczestniczy w projekcie, była dokładnie taka sama (Wytyczne wspierania mówią jedynie o zrównoważonej liczbie uczestników), to od czasu utworzenia PNWM łączna liczba uczestników z obu krajów pozostaje każdego roku na zbliżonym poziomie.

W 2014 r. liczba uczestników wymian w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 5544, w równym stopniu, o ok. 2,5 tys., zwiększył się w projektach wymiany udział młodych Polaków i Niemców.

3. Dni projektowe

a. Osobodni w 2014 r.

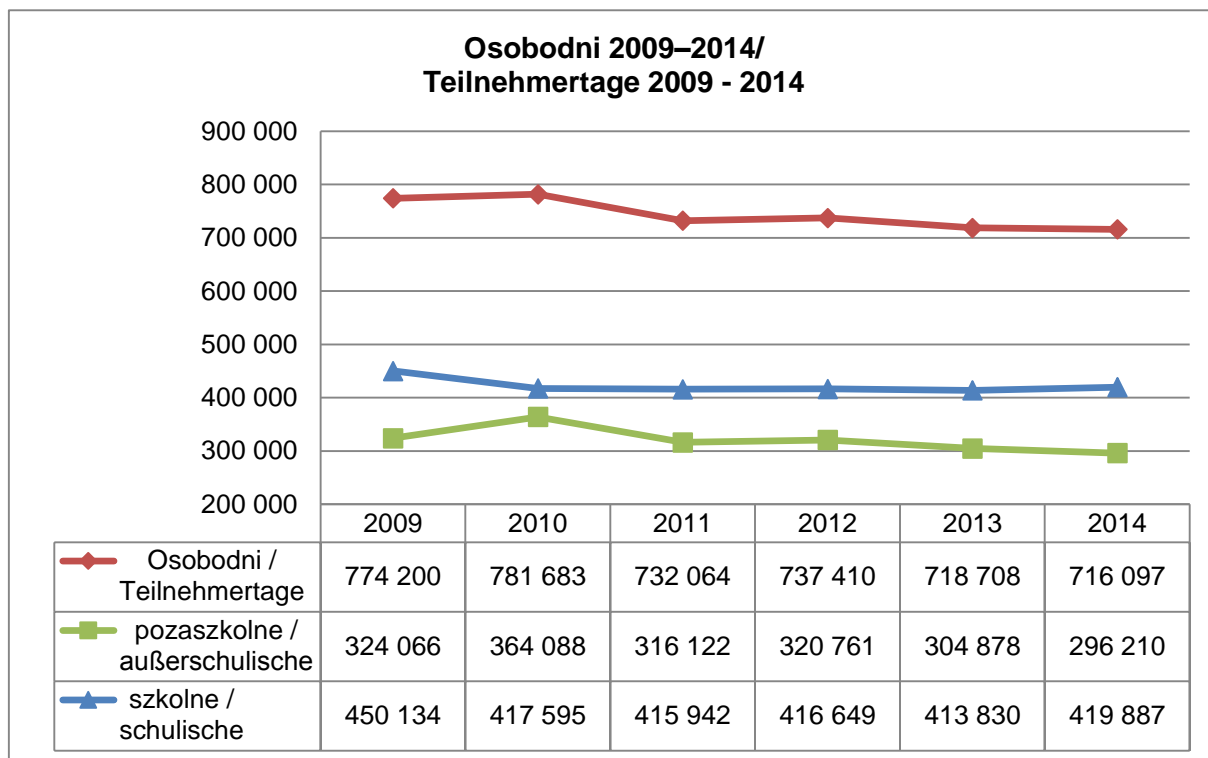
Osobodni 2014/ Teilnehmertage 2014			
	w Polsce/ in Polen	w Niemczech/ in Deutschland	łącznie/ gesamt
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	146 455	149 755	296 210
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	226 012	193 875	419 887
łącznie/ gesamt	372 467	343 630	716 097

Liczba osobodni jest iloczynem liczby uczestników i dni przypisanych do danego projektu. Ma ona istotne znaczenie w pracy PNWM, ponieważ to od niej bezpośrednio zależy wysokość dofinansowania projektu. Dotacje do kosztów programu, które stanowią największą część budżetu wspierania PNWM, oblicza się mnożąc właściwą stawkę ryczałtową przez liczbę osób i dni. Przyznana dotacja jest zatem bezpośrednio powiązana z ilością osobodni.

Liczba osobodni w 2014 r. pozostała na zbliżonym poziomie jak w roku poprzednim. Nie wzrosła też ogólna liczba zrealizowanych projektów. Zwiększyła się natomiast liczba uczestników, co w praktyce oznacza, że w 2014 r. skróceniu uległa średnia długość programów wymiany. Opierając się na informacjach zawartych w sprawozdaniach przedkładanych PNWM po realizacji projektów oraz odwołując się do powyższych liczb, można wnioskować, że zmiana ta wiąże się ze stale rosnącymi kosztami realizacji projektów polsko-niemieckich i równoczesnym zachowaniu dotacji PNWM na niezmiennym poziomie. Ponadto warto zauważyć, że w 2014 r. o 2,8% zwiększyła się liczba osobodni w projektach realizowanych w Polsce, w Niemczech zaś liczba ta zmalała o 3,6%. Świadczy to w głównej mierze o tym, że znacząco rośnie relacja pomiędzy faktycznymi kosztami programu w Niemczech a wysokością stawek ryczałtowych w euro, jakie przyznaje PNWM.

Z powyższych liczb można także odczytać, że w 2014 r. statystycznie każdego dnia w Polsce i Niemczech w projektach wspieranych przez PNWM uczestniczyło prawie 2000 młodych osób. Różnica pomiędzy liczbą osobodni w wymianie szkolnej (58%) i pozaszkolnej (42%) oznacza wyraźną tendencję w wymianie pozaszkolnej do realizacji projektów krótszych lub z mniejszą ilością uczestników. Na uwagę zasługuje także fakt, że w odróżnieniu od wymiany szkolnej, w wymianie pozaszkolnej wyższa liczba osobodni przypada na projekty realizowane w Niemczech. Prawdopodobnie związane jest to z tym, że programy pozaszkolne odbywają się częściej poza rodzinami, w schroniskach czy domach spotkań młodzieży, których oferta programowa jest znacznie bardziej rozwinięta w Niemczech.

Porównanie z rokiem 2013/ Vergleich mit dem Jahr 2013						
	w Polsce/ in Polen		w Niemczech/ in Deutschland		łącznie/ gesamt	
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	149 193	-1,8%	155 685	-3,8%	304 878	-2,8%
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	213 135	6,0%	200 695	-3,4%	413 830	1,5%
łącznie/ gesamt	362 328	2,8%	356 380	-3,6%	718 708	-0,4%

b. Osobodni w szkolnej i pozaszkolnej wymianie młodzieży w latach 2009–2014

Liczba osobodni od 2009 r. zmniejszyła się w sumie o 58 tys. to jest o 7,8%. W ostatnich trzech latach tendencja spadkowa nieco wyhamowała i liczba osobodni utrzymuje się na stałym poziomie. Jednak na przestrzeni ostatnich sześciu lat liczba projektów zmalała tylko o 4%, zaś liczba uczestników wzrosła o 3,3%. Oznacza to, że organizatorzy wymian – szkoły i organizacje młodzieżowe – rzadziej rezygnują ze współpracy polsko-niemieckiej, lecz czas trwania programu wymiany sukcesywnie ulega skróceniu (por. Część II, rodz. 3a).

4. Projekty w Polsce w 2014 r.

a. Liczba projektów i uczestników w Polsce

W niniejszym rozdziale zostały zestawione liczby projektów oraz uczestników przypadające na polsko-niemieckie programy wymiany realizowane w poszczególnych regionach Polski w 2014 r., a także ich zmiana procentowa w porównaniu do roku poprzedniego.

województwo/ Wojewodschaft	Projekty/ Projekte				Uczestnicy/ Teilnehmende	
	pozaszkolne/ außerschulisch	szkolne/ schulisch	łącznie/ gesamt	w por. z 2013/ im Vgl. zu 2013	liczba/ Anzahl	w por. z 2013/ im Vgl. zu 2013
Dolnośląskie	88	167	255	-2,3%	10.113	5,0%
Kujawsko-Pomorskie	9	27	36	28,6%	1441	44,1%
Lubelskie	26	29	55	-5,2%	1966	-9,6%
Lubuskie	104	85	189	15,2%	7745	15,3%
Łódzkie	4	19	23	-14,8%	1057	8,2%
Mazowieckie	17	66	83	1,2%	2789	-3,2%
Małopolskie	114	171	285	-5,9%	8553	-11,5%
Opolskie	16	38	54	3,8%	2234	2,2%
Podkarpackie	2	25	27	0,0%	1032	0,3%
Podlaskie	4	1	5	-54,5%	146	-58,0%
Pomorskie	39	75	114	3,6%	4381	6,8%
Śląskie	21	76	97	0,0%	3507	3,4%
Świętokrzyskie	3	5	8	14,3%	222	-12,9%
Warmińsko-Mazurskie	18	48	66	0,0%	2537	-7,3%
Wielkopolskie	49	97	146	10,6%	5599	24,7%
Zachodniopomorskie	87	78	165	-1,2%	7040	2,9%
łącznie	601	1 007	1 608	1,0%	60 362	3,3%

Pod względem ilości zrealizowanych projektów, zaraz po województwie małopolskim (285), w 2014 r. bezsprzecznie prowadził cały region przygraniczny, obejmujący województwa: dolnośląskie (255), lubuskie (189) i zachodniopomorskie (165). Listę województw zamknęły regiony Polski Centralnej i Wschodniej – województwa: podkarpackie (27) i łódzkie (23) oraz świętokrzyskie (8) i podlaskie (5).

Na najwyższą liczbę projektów, przypisaną do Małopolski, wpłynęły bez wątpienia programy realizowane w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu. Są to przede wszystkim projekty o tematyce historycznej, w tym podróże do miejsca pamięci. W roku 2014 spośród wszystkich 285 projektów realizowanych na terenie Małopolski aż 166 projektów, tj. ponad połowa odbyła się w Oświęcimiu.

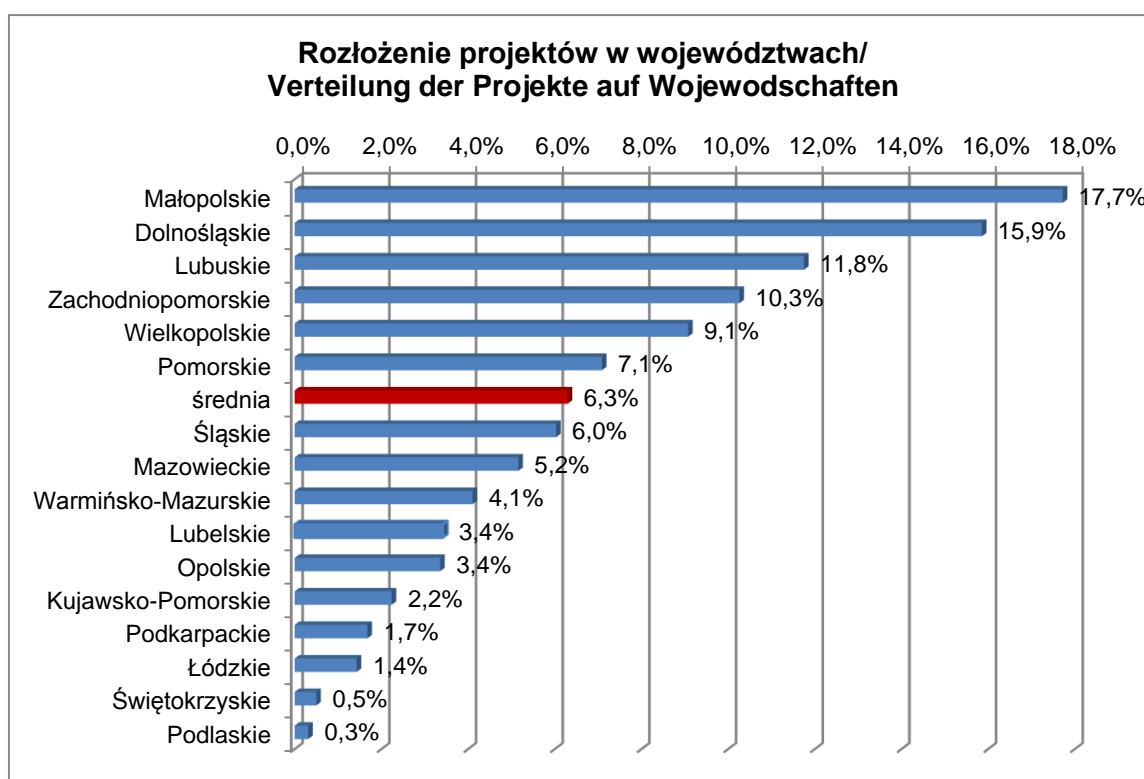
Podobnie wysoka liczba projektów w województwie dolnośląskim ma kilka przyczyn. W Krzyżowej koło Świdnicy znajduje się Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży, w którym w 2014 r. odbyło się 76 polsko-niemieckich projektów wymiany młodzieży. Ponadto dolnośląskie jest najludniejszym z województw przygranicznych. Przykładowo w samym

Wrocławiu w 2014 r. były zarejestrowane aż 83 podmioty, aktywnie zaangażowane we współpracę polsko-niemiecką.

Do sukcesu wymiany polsko-niemieckiej w obszarze przygranicznym przyczyniły się z pewnością Euroregiony: Pomerania, Pro Europa Viadrina, Sprewa-Nysa-Bóbr i Nysa, które pełniąc funkcję jednostek centralnych PNWM, wspierają także merytorycznie wymianę polsko-niemiecką na terenie podległych sobie gmin, służąc wnioskodawcom doradztwem, jak również organizując dla nich warsztaty metodyczne i fora wymiany doświadczeń.

Mimo wielu prób aktywizacji, nie udało się dotąd wzmocnić projektów wymiany w centralnych i wschodnich regionach Polski, w których jest ona najslabiej reprezentowana (poniżej 2%).

W 2014 r. zauważalny był niewielki wzrost o 1% liczby projektów realizowanych w Polsce na niekorzyść projektów realizowanych na terenie Niemiec – spadek o 1%.

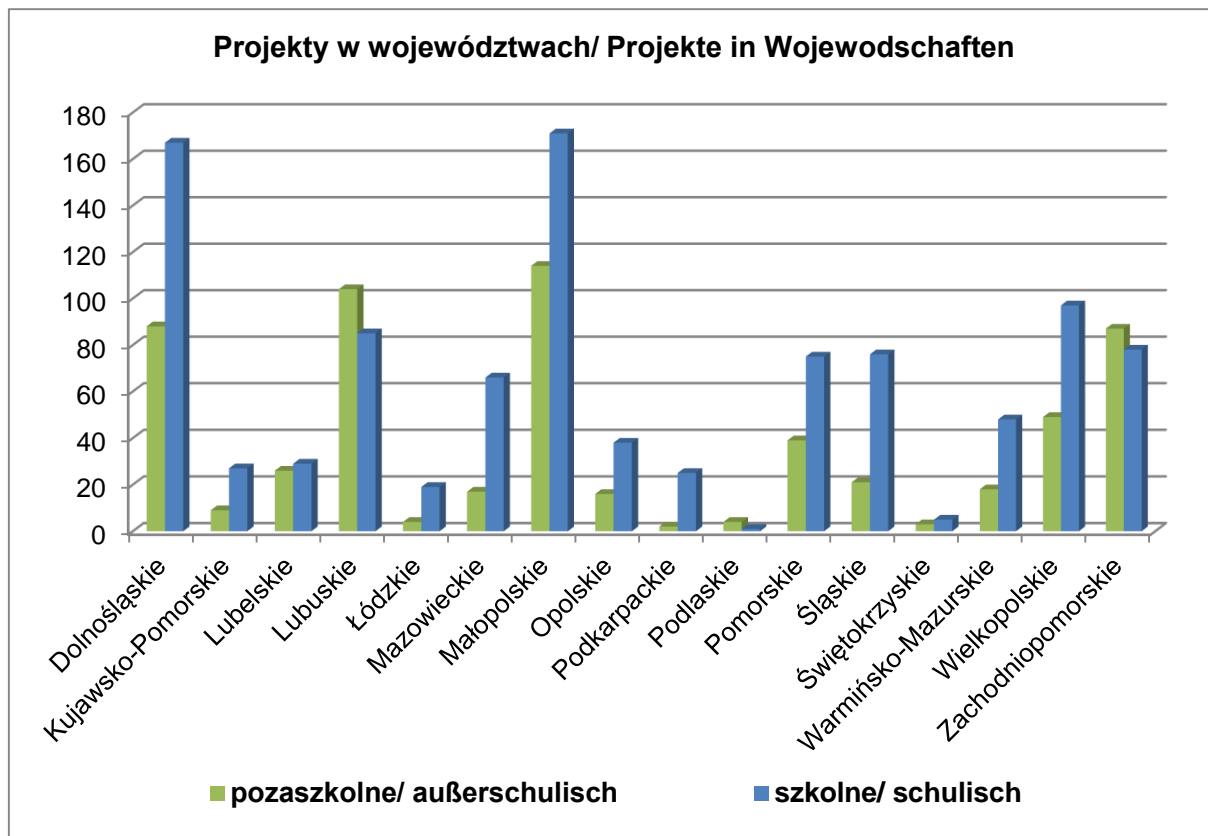

b. Wymiana szkolna i pozaszkolna w poszczególnych województwach

Na podstawie liczby projektów zrealizowanych w Polsce w 2014 r. wymiana pozaszkolna wyprzedziła szkolną w trzech województwach: lubuskim, zachodniopomorskim i podlaskim. Szczególnie dużą przewagę zapewniła sobie wymiana szkolna w Małopolsce i na Dolnym Śląsku, zdominowała również województwa: śląskie, mazowieckie i wielkopolskie.

Przy tworzeniu nowych partnerstw szkolnych dużą rolę – obok profilu szkoły, wieku i zainteresowań uczniów – odgrywa także położenie geograficzne szkoły partnerskiej. W związku z tym nie łatwo jest szkole z Białegostoku czy z Kielc znaleźć szkołę partnerską w Niemczech. Szkoły niemieckie poszukują najchętniej do współpracy szkół w dużych

miastach jak Warszawa, Kraków, Wrocław, Gdańsk czy Poznań. Stąd też szkoły w tych miastach cieszą się dużym udziałem we współpracy polsko-niemieckiej, co jednocześnie widać po liczbach projektów szkolnych, zrealizowanych w tych województwach, tj. w mazowieckim, małopolskim, dolnośląskim, pomorskim i wielkopolskim.

5. Projekty w Niemczech w 2014 r.

a. Liczba projektów i uczestników w Niemczech

W 2014 r. zrealizowano łącznie 1427 projektów na terenie Niemiec (o 181 mniej niż w tym samym czasie w Polsce), w których wzięło udział ponad 54 tys. uczestników (w Polsce – 60,4 tys.). W porównaniu do roku poprzedniego o 1% zmniejszyła się liczba projektów w Niemczech, natomiast liczba uczestników tych projektów wzrosła o 7,1%.

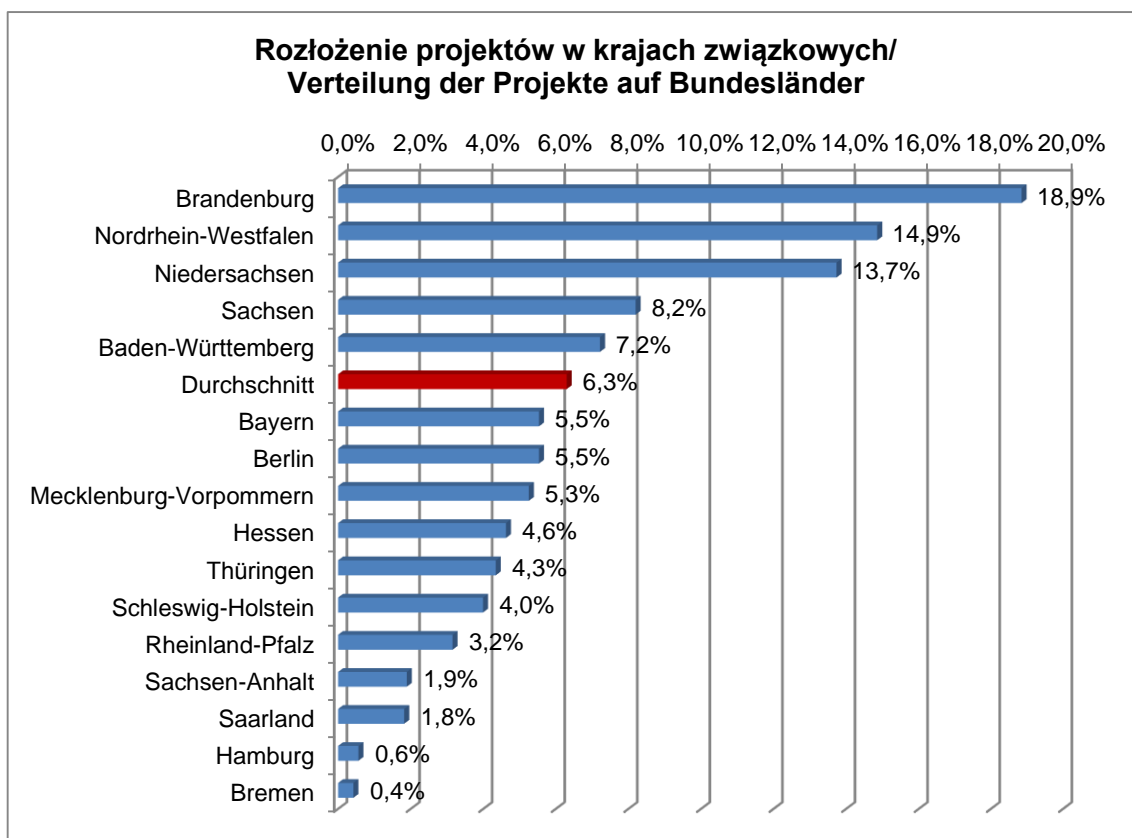
kraj związkowy/ Bundesland	Projekty/ Projekte				Uczestnicy/ Teilnehmende	
	pozaszkolne/ außerschulisch	szkolne/ schulisch	łącznie/ gesamt	w por. z 2013/ im Vgl. zu 2013	liczba/ Anzahl	w por. z 2013/ im Vgl. zu 2013
Baden-Württemberg	23	80	103	6,2%	4089	9,0%
Bayern	23	56	79	-15,1%	2945	-14,7%
Berlin	57	22	79	6,8%	3178	67,8%
Brandenburg	206	63	269	8,9%	10917	27,3%
Bremen	3	3	6	100,0%	267	42,8%
Hamburg	1	7	8	14,3%	192	67,0%
Hessen	18	48	66	-18,5%	2375	-13,1%
Mecklenburg-Vorpommern	50	25	75	-3,8%	2553	0,8%
Niedersachsen	43	153	196	0,5%	7330	0,6%
Nordrhein-Westfalen	48	164	212	-2,3%	7637	1,9%
Rheinland-Pfalz	8	37	45	-26,2%	1850	-24,4%
Saarland	8	18	26	8,3%	1127	-6,2%
Sachsen	90	27	117	-0,8%	4570	11,0%
Sachsen-Anhalt	12	15	27	-15,6%	1038	-8,9%
Schleswig-Holstein	13	44	57	-5,0%	2087	3,3%
Thüringen	39	23	62	14,8%	2107	22,9%
łącznie/ gesamt	642	785	1 427	-1,0%	54 262	7,1%

Podobnie jak w roku poprzednim, w 2014 prowadziła Brandenburgia z liczbą 269 zrealizowanych projektów przed Nadrenią Północną-Westfalią z 212 projektami. W czołówce z trzycyfrową liczbą projektów plasowały się ponadto Dolna Saksonia (196), Saksonia (117) i Badenia-Wirtembergia (103).

Najmniej spotkań miało miejsce w zachodnioniemieckich miastach wydzielonych Hamburgu i Bremie, choć odnosząc liczbę projektów do liczby mieszkańców Hamburg z 8 projektami nie wypada najgorzej.

Największy procentowy wzrost liczby projektów miał miejsce w Bremie, choć w porównaniu do roku 2013 odbyło się ich nominalnie tylko o trzy więcej.

Największy procentowy spadek projektów w 2014 r. odnotowała Nadrenia-Palatynat, która straciła 16 projektów (-26,2%). O 15 zmalała także liczba projektów w Hesji (-18,5%).

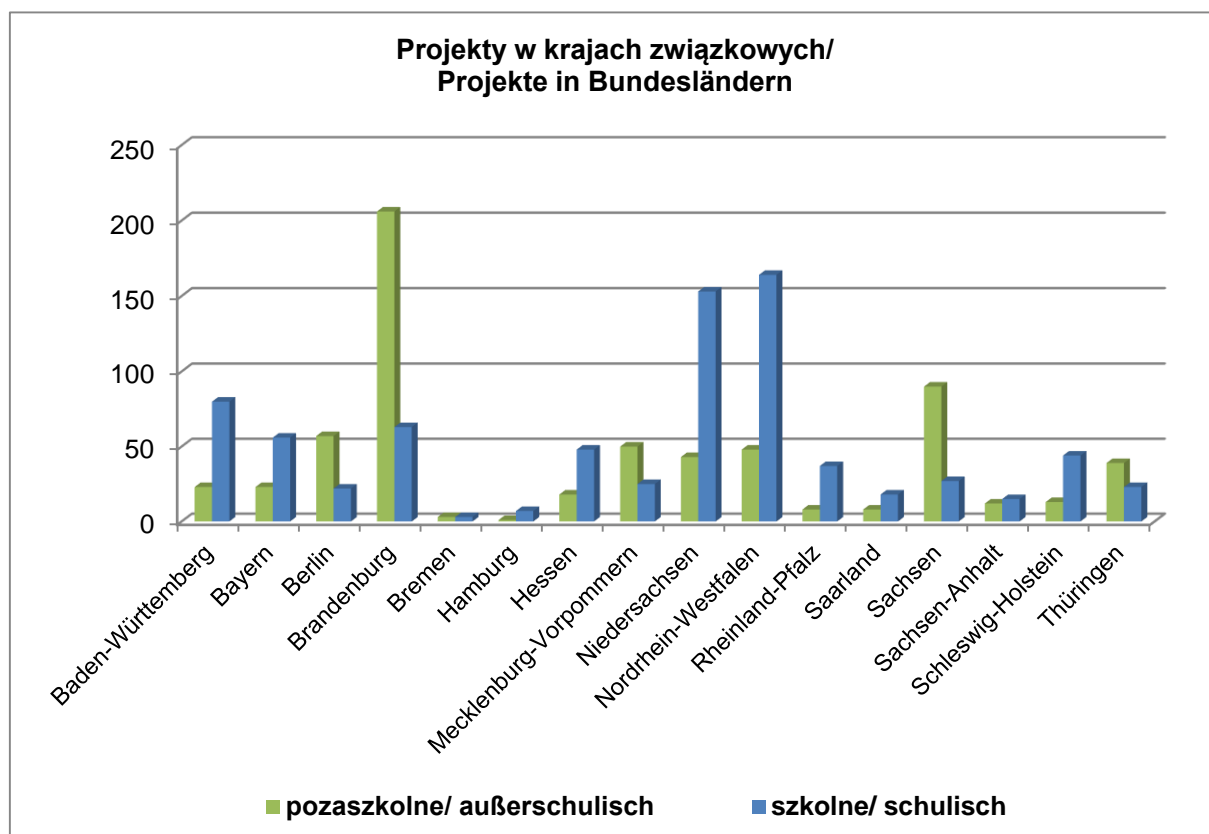
b. Wymiana szkolna i pozaszkolna w krajach związkowych

W rozłożeniu liczby projektów pomiędzy poszczególne kraje związkowe znamienne są duże różnice pomiędzy wymianą szkolną i pozaszkolną. Projekty realizowane przez organizacje i stowarzyszenia w ramach pozaszkolnej wymiany młodzieży przeważają znacznie w Brandenburgii i Saksonii, ale także i w pozostałych landach wschodniemieckich, położonych przy lub blisko granicy z Polską: w Berlinie, Meklemburgii-Pomorzu Przednim i Turyngii. Natomiast w Niemczech Zachodnich – głównie w Nadrenii Północnej-Westfalii i Dolnej Saksonii, a także w Badenii-Wirtembergii i Bawarii, Nadrenii-Palatynacie i Szlezwiku-Holsztynie zdecydowanie dominuje wymiana szkolna.

Przyczyny takiego podziału mają prawdopodobnie swe podłoże w przeszłości. Po zjednoczeniu Niemiec szkoły z nowych krajów związkowych szukały współpracy przede wszystkim ze szkołami Europy Zachodniej i USA, co było podyktowane z jednej strony chęcią poznania niedostępnego dotąd świata, z drugiej zaś motywowane nauką języków obcych. Z podobnym nastawieniem szkoły polskie poszukiwały partnerów do współpracy. One również chciały budować współpracę ze szkołą z „prawdziwego” Zachodu. I tu uczniowie i nauczyciele starych landów wykazali dużą otwartość i chęć poznania nieznanego dotąd kraju sąsiada. Ponieważ partnerstwa szkolne należą do tych najtrwalszych, to wiele z nich przetrwało do dnia dzisiejszego i często ma już ponad dwadzieścia lat.

Organizowane rokrocznie giełdy kontaktów adresowane są przeważnie do szkół wschodnio-niemieckich. Każde z nich prowadzi do nawiązania nowych kontaktów i współpracy, lecz pomimo to dysproporcja w liczbie polsko-niemieckich partnerstw szkolnych ze Wschodem i Zachodem Niemiec zdaje się być jeszcze długo nie do pokonania.

Wymiana pozaszkolna bazuje w dużej mierze na podmiotach niepublicznych i domach spotkań młodzieży. Wiele takich placówek położonych we wschodniej części Niemiec wyspecjalizowało się w pedagogice projektów polsko-niemieckich spotkań młodzieży, wypracowało bogatą i atrakcyjną ofertę programową, którą przyciąga pod swój dach młodzież z obu krajów do udziału we wspólnych projektach.

6. Czas trwania projektów

Zgodnie z Wytocznymi wspierania PNWM dofinansowuje projekty, które umożliwiają młodzieży z Polski i Niemiec spotkanie i wzajemne poznanie się. Wspólnie realizowany program projektu powinien obejmować minimum cztery, a maksymalnie 28 dni. Tylko w obszarze przygranicznym możliwe są spotkania dzieci i młodzieży, trwające krócej niż cztery dni. Natomiast w praktyki zawodowe i programy indywidualnej wymiany młodzieży nie mogą trwać dłużej niż trzy miesiące. Jak długo trwają projekty spotkań polsko-niemieckich przedstawia poniższa tabela:

Projekte*/ Projekty		dni/ Tage		1–3	4–7	8–14	15–28
		2013	2014				
pozaszkolne / außerschulisch	2013	211	605	332	64		
	2014	193	601	285	97		
szkolne / schulisch	2013	160	938	592	13		
	2014	154	1 025	571	9		
łącznie / gesamt	2013	371	1 543	924	77		
	2014	347	1 626	856	106		

*projekty z wyłączeniem publikacji, małych projektów „4x3 prosta sprawa!” i projektów trwających ponad 28 dni.

Dla potrzeb sporządzenia powyższego zestawienia pierwszy i ostatni dzień projektu zostały każdorazowo policzone jako jeden dzień programu. Zazwyczaj wspólny program w tych dniach odbywa się tylko przez pół dnia, a pozostały czas przeznaczony jest na podróż, która nie wlicza się do czasu wspólnie realizowanego projektu. W praktyce PNWM przyznaje dofinansowanie ryczałtowe na pierwszy i ostatni dzień programu tylko wtedy, gdy w tych dniach faktycznie odbywa się program spotkania obu grup, a nie tylko powitanie bądź pożegnanie.

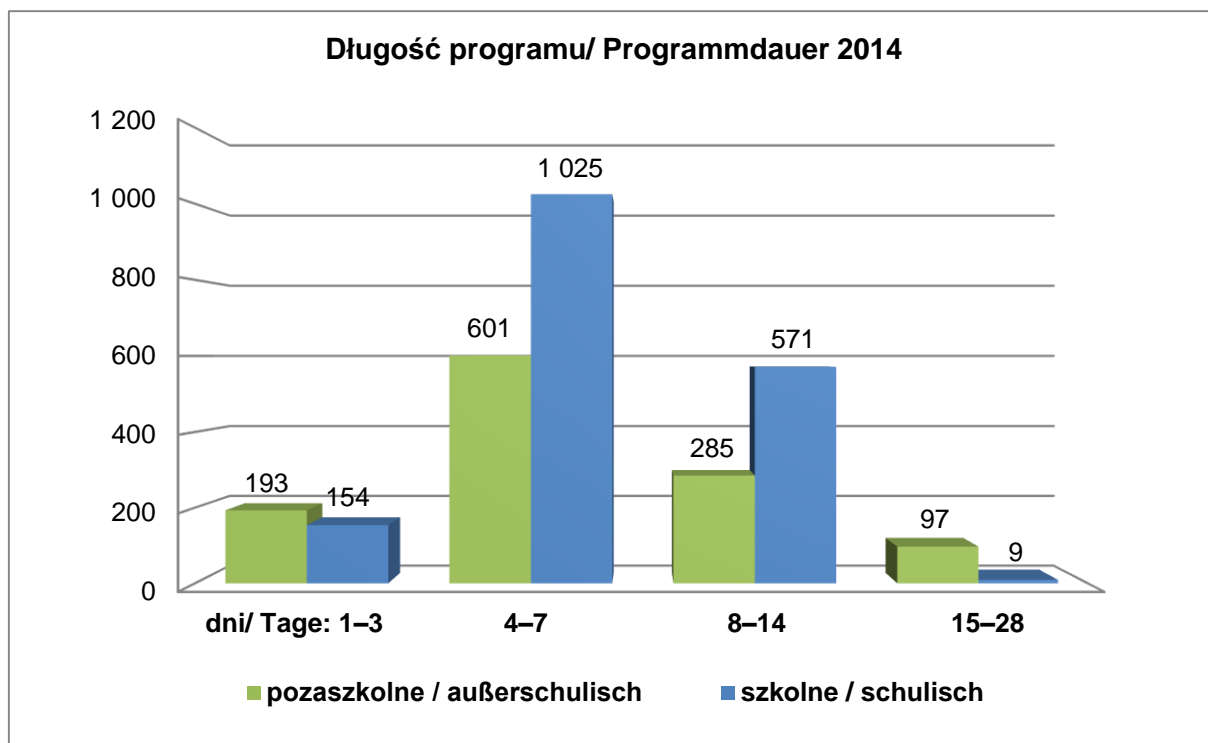
W przedziale projektów trwających od jednego do trzech dni znalazły się wspomniane wyżej projekty w obszarze przygranicznym. Szkoły czy organizacje młodzieżowe w tym regionie często oddalone są od siebie tylko o kilka lub kilkanaście kilometrów i wówczas są w stanie realizować projekty długofalowe, które składają się z wielu spotkań jedno- lub czasem nawet półdniowych.

Poniżej czterech dni trwa także wiele programów specjalistycznych, które organizowane są przez jednostki centralne i inne organizacje w celu podnoszenia jakości w projektach wymiany (zob. część II, rozdział 10b).

Zarówno współpraca w regionie przygranicznym jak i programy specjalistyczne są domeną wymiany pozaszkolnej, stąd słupek wymiany pozaszkolnej w poniższym wykresie jest wyższy od szkolnego o 39 projektów.

Klasyczny program wymiany trwa przeważnie od pięciu do ośmiu dni. Dlatego też najwięcej projektów, bo aż 85% w 2014 r. uplasowało się w dwóch środkowych przedziałach. W wymianie szkolnej praktyki realizowane w ramach współpracy dwóch szkół zawodowych trwają najczęściej od jednego do trzech tygodni. Dlatego zajmują miejsce w dwóch ostatnich przedziałach tabeli i poniższego diagramu.

W wymianie pozaszkolnej występuje więcej projektów trwających ponad 15 dni. Są to najczęściej programy wakacyjne i indywidualne praktyki zawodowe.

7. Podmioty i jednostki centralne w liczbach

Wiele organizacji działających w obrębie wspierania międzynarodowej wymiany młodzieży przedstawia w swoich zestawieniach statystycznych ilość partnerstw. Metoda ta jest szczególnie lubiana w wymianie szkolnej, gdzie często wymienia się liczbę partnerstw szkolnych pomiędzy dwoma krajami. W przypadku partnerstw szkolnych w Polsce i w Niemczech podanie takiej liczby jest wprawdzie możliwe (powyżej 1000), lecz – z uwagi na specyfikę wspierania przez PNWM – trudne do obliczenia i mało wymierne. PNWM wspiera bowiem nie partnerstwa, lecz projekty. Przy tym nie ogranicza szkołom ani ilości, ani profilu partnerów do realizacji projektu. W praktyce oznacza to, że szkoła może współpracować z jedną lub kilkoma szkołami z kraju sąsiada, a także i z organizacją młodzieżową. Projekt może być dodatkowo realizowany w domu spotkań młodzieży, gdzie partnerem będzie młodzież niezrzeszona itp. Ponadto niektóre szkoły organizują jeden projekt wymiany co dwa lata, a inne po kilka w roku.

Aby pomimo to móc zobaczyć jak wygląda scena współpracy młodzieżowej pomiędzy Polską a Niemcami, PNWM we współpracy z Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej stworzyła „Interaktywną mapę polsko-niemieckich partnerstw młodzieży”, która daje wgląd w instytucje oraz szkoły, które od lat współpracują z partnerem z kraju sąsiada, a także prezentuje je w formie krótkich opisów. Mapę partnerstw można znaleźć na stronie internetowej: <http://landkarte.dpiw.org/pl/>

Mapa | Wstęp | Kontakt | Stopka redakcyjna

Interaktywna mapa
polsko-niemieckich partnerstw młodzieży

Deutsch-Polnisches Jugendwerk
Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

Filtruj partnerstwa (Liczba: 23 z 1024)

Przykłady dobrej praktyki

Wybierz rok

1997 1999 2001 2003 2005 2007 2009 2011 2013

Partnerstwa szkolne

Oberschule Luckau   Gimnazjum

Dane kontaktowe   Projekty

Oberschule Luckau	Gimnazjum
An der Schanze 44 15926 Luckau Deutschland	Wojska Polskiego 16 67-410 Sława Polen

a. Podmioty dofinansowane przez PNWM w 2014 r.

Poniżej w tabeli ujęte zostały wszystkie podmioty, które w 2014 roku współorganizowały i uczestniczyły w przynajmniej jednym projekcie dofinansowanym przez PNWM.

	z Polski/ aus Polen	z Niemiec/ aus Deutschland	z innego kraju/ aus Drittland	łącznie/ gesamt
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	570	631	123	1 324
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	1 059	1 159	46	2 264
łącznie/ gesamt	1 629	1 790	169	3 588

W porównaniu do roku poprzedniego łączna liczba aktywnych podmiotów została zachowana na porównywalnym poziomie: w wymianie pozaszkolnej ubyło 26 organizacji, za to w wymianie szkolnej przybyło 65 nowych szkół.

W 2014 r. po około 600 polskich i niemieckich podmiotów wymiany pozaszkolnej uczestniczyło w 1243 projektach, co oznacza, że średnio każdy podmiot uczestniczył w ponad dwóch projektach (2,1), zaś w wymianie szkolnej – po około 1000 szkół z każdego kraju wzięło udział w 1792 projektach, tj. na każdą szkołę przypadły średnio prawie dwa projekty (1,8).

Dysproporcja ta wynika z różnej specyfiki obu obszarów wspierania. Szkoły starają się najczęściej przeprowadzić w roku szkolnym jeden lub dwa wspólne projekty – wizytę i rewizytę. Natomiast w wymianie pozaszkolnej dużo bardziej aktywne są domy spotkań i dachowe organizacje młodzieżowe, z których wiele realizuje od kilku do kilkunastu projektów w roku.

b. Aktywne jednostki centralne w 2014 r.

Liczba jednostek centralnych od lat utrzymuje się na stosunkowo niezmiennym poziomie. Za „aktywne” uznaje się w poniższym zestawieniu te jednostki centralne, które na przestrzeni roku otrzymały dofinansowanie do co najmniej jednego projektu. Jeśli jednostka centralna przez kilka lat nie składa żadnych wniosków, PNWM wyjaśnia z nią, w jakiej formie ma się odbywać dalsza współpraca.

Od wielu lat PNWM rozmawia z jednostkami centralnymi o różnych aspektach współpracy, między innymi o zróżnicowanej liczbie wniosków opracowywanych przez różne jednostki centralne, jak i o zróżnicowanej wadze, jaką jednostki centralne przywiązują w swojej działalności do współpracy polsko-niemieckiej. Dla mniejszych organizacji częstsze problemy stanowi opracowywanie wniosków i praca z systemem operacyjnym SOWA. Natomiast dla PNWM przeprowadzenie szkolenia dla małej jednostki centralnej wiąże się ze szczególnie dużym nakładem pracy, jeśli przeliczymy go na liczbę opracowywanych wniosków.

W związku z powyższym w 2012 r. referat wspierania wymiany pozaszkolnej zaproponował jednostkom centralnym, które opracowują co roku mniej niż dziesięć wniosków, by te oraz podległe im organizacje składały swoje wnioski bezpośrednio do PNWM. Pomimo to organizacje te zachowałyby status jednostki centralnej PNWM i nadal otrzymywały wszystkie informacje, a ponadto od dowolnego roku mogłyby powrócić do opracowywania wniosków.

13 jednostek centralnych pozaszkolnej wymiany młodzieży przyjęło tę propozycję i od 2013 r. utraciły one status „aktywny”. W 2014 r. ubyło kolejnych pięć pozaszkolnych jednostek centralnych.

W wymianie szkolnej liczba aktywnych jednostek centralnych zmniejszyła się o jedną – Fundację Borussia z Olsztyna, która w fazie pilotażowej zajmowała się indywidualną wymianą uczniów.

	w Polsce/ in Polen		w Niemczech/ in Deutschland		łącznie/ gesamt	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	23	21	51	48	74	69
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	9	8	9	9	18	17
łącznie/ gesamt	32	29	60	57	92	86

8. Liczba projektów w rozbiciu na miesiące

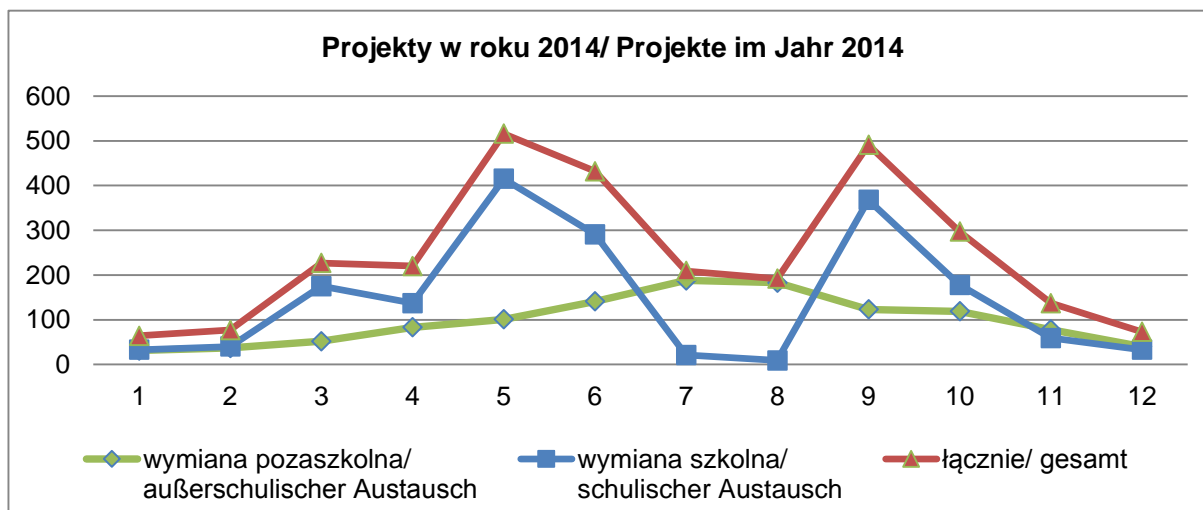
Podobnie jak w latach ubiegłych tak i w 2014 r. nie zmieniła się tendencja, wyznaczająca liczbę projektów realizowanych w poszczególnych miesiącach. W poniższym zestawieniu projekty wymiany zostały przyporządkowane miesiącom zgodnie z datą dnia rozpoczęcia programu.

Łączna liczba projektów w tabeli jest mniejsza od liczby wszystkich zrealizowanych projektów, ponieważ nie zostały w niej uwzględnione publikacje i małe projekty „4x3 prosta sprawa!”, których realizacja jest długofalowa – najczęściej trwa pół lub cały rok.

Projekty w roku 2014/ Projekte im Jahr 2014	Styczeń/ Januar	Luty/ Februar	Marzec/ März	Kwiecień/ April	Maj/ Mai	Czerwiec/ Juni	Lipiec/ Juli	Sierpień/ August	Wrzesień/ September	Październik/ Oktober	Listopad/ November	Grudzień/ Dezember
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
wymiana pozaszkolna/ außerschulischer Austausch	31	37	52	83	101	141	188	183	123	119	78	40
	2,6%	3,1%	4,4%	7,1%	8,6%	12,0%	16,0%	15,6%	10,5%	10,1%	6,6%	3,4%
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	33	40	175	137	415	291	21	9	368	178	59	33
	1,9%	2,3%	9,9%	7,8%	23,6%	16,5%	1,2%	0,5%	20,9%	10,1%	3,4%	1,9%
łącznie/ gesamt	64	77	227	220	516	432	209	192	491	297	137	73

Rok szkolny wyznacza rytm życia większości młodzieży i rodzin i tym samym również rozkład projektów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży. Projekty wymiany szkolnej odbywają się niezmiennie przede wszystkim w maju, czerwcu, wrześniu i październiku. Tylko w trzech miesiącach 2014 r.: maju, czerwcu i wrześniu zrealizowano znacznie ponad połowę (61%) projektów wymiany uczniów. Najmniej projektów szkolnych odbywa się zaś w miesiącach wakacyjnych (lipiec, sierpień) oraz ferii świątecznych i zimowych (od grudnia do lutego).

Natomiast w wymianie pozaszkolnej najwięcej projektów odbywa się niezmiennie w okresie wakacji – od czerwca do września 2014 r. odbyło się 51% wszystkich wymian w roku, a także podczas innych przerw w szkole – ferii jesiennych i zimowych oraz w połączeniu z długimi weekendami.

9. Współpraca z innymi krajami

Zestawienie projektów trójstronnych obejmuje tylko te projekty, na realizację których został złożony do PNWM wniosek o dofinansowanie. W poniższej tabeli nie zostały uwzględnione projekty trójstronne, zrealizowane przy udziale partnerów z Polski i Niemiec, jeżeli:

- projekt otrzymał dofinansowanie ze środków programu UE „Młodzież w działaniu”¹,
- projekt odbywał się na terenie Niemiec lub Francji i otrzymał dofinansowanie z Niemiecko-Francuskiej Współpracy Młodzieży (NFWM), a polski partner nie złożył do PNWM wniosku o dofinansowanie do kosztów podróży do granicy polsko-niemieckiej ze względu na niewielką kwotę możliwej dotacji,
- projekt odbywał się w innym kraju, a podmioty z Polski i Niemiec nie wniosowały o dofinansowanie do kosztów podróży do granicy, także ze względu na niewielką kwotę możliwej dotacji.

W odróżnieniu do roku 2013 kraj, z którym odbyło się najwięcej projektów trójstronnych to Ukraina, i to zarówno w obrębie wymiany pozaszkolnej (62 projekty), jak i szkolnej (24 projekty). Wzrost liczby polsko-niemiecko-ukraińskich wymian związany jest niewątpliwie z rozwojem wydarzeń na Ukrainie. Chcąc umożliwić jeszcze większej liczbie młodzieży z Ukrainy udział w projektach międzynarodowych, PNWM ogłosiła na początku 2014 r. akcję „Razem z Ukrainą”, poprzez którą zachęcała istniejące już partnerstwa polsko-niemieckie do zaproszenia do realizacji wspólnych projektów szkoły i organizacje młodzieżowe z Ukrainy. W rezultacie liczba projektów trójstronnych z Ukrainą wzrosła o 43% – z 60 projektów w 2013 r. do 86 w roku 2014. Projekty trójstronne z Ukrainą zdeklasyfikowały wymiany z Czechami (56) i Francją (12).

a. Projekty trójstronne w pozaszkolnej wymianie młodzieży

W wymianie pozaszkolnej udział poszczególnych krajów w liczbie projektów przedstawiał się następująco:

Projekty pozaszkolne/ außerschulische Projekte		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
łącznie/ gesamt		95	151	149	126	135	128	170
Ukraina	Ukraine	20	37	40	29	50	39	62
Czechy	Tschechien	16	55	46	56	49	59	50
Francja	Frankreich	16	20	19	17	15	17	12
Białoruś	Belarus	9	13	22	8	12	5	11
Rosja	Russland	8	17	14	8	11	11	10
Litwa	Litauen	7	12	5	7	11	15	7
Węgry	Ungarn	2	4	5	2	1	4	2
Holandia	Niederlande	8	3	5	2	3	2	2
Włochy	Italien	2	2	2	4	2	2	2
Hiszpania	Spanien	2	3	2	1	2	2	2
Słowacja	Slowakei	3	2	3	2	1	2	2
Szwecja	Sweden	2	2	1	1	0	2	2
Bośnia i H.	Bosnien und H.	0	0	0	0	2	1	2
<i>inne</i>	<i>andere</i>	<i>18</i>	<i>17</i>	<i>24</i>	<i>18</i>	<i>22</i>	<i>6</i>	<i>4</i>

¹ Od 2014 r. program zmienił nazwę na Erasmus+

Obok Ukrainy, Czech i Francji kolejne miejsca pośród partnerów zajęły kraje ościennie z Europy Wschodniej: Białoruś, Rosja i Litwa.

Łączna liczba projektów trójstronnych w obszarze wspierania wymiany pozaszkolnej wzrosła dzięki projektom z Ukrainą i w 2014 r. wyniosła 170 projektów, co stanowi 13,7% wszystkich zrealizowanych projektów. W rzeczywistości odbyło się prawdopodobnie więcej projektów trójstronnych z udziałem młodzieży z Polski i Niemiec. Były one jednak dofinansowane z innych programów wspierających, w szczególności z programu UE „Młodzież w działaniu”.

b. Projekty trójstronne w wymianie szkolnej

Projekty szkolne/ schulische Projekte		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
łącznie/ gesamt		30	28	46	30	39	51	47
Ukraina	Urkaine	4	7	15	11	17	21	24
Czechy	Tschechien	3	3	9	6	6	8	6
Izrael	Israel	1	0	2	0	4	4	6
Węgry	Ungarn	3	3	3	2	0	2	3
Luksemburg	Luxemburg	0	0	0	0	0	1	2
Litwa	Litauen	4	3	1	0	0	1	2
Białoruś	Belarus	0	0	0	0	0	2	1
Słowacja	Slowakei	1	2	1	2	3	2	1
Włochy	Italien	1	1	1	1	2	1	1
Rosja	Russland	0	0	0	0	0	1	1
Francja	Frankreich	10	6	6	6	4	6	0
<i>inne</i>	<i>andere</i>	3	3	8	2	3	2	0

Wymiana trójstronna nie jest domeną partnerstw szkolnych – w obszarze wymiany uczniów odbywa się znacznie mniej projektów trójstronnych niż w wymianie pozaszkolnej. Nauczyciele z Polski i Niemiec tłumaczą taki stan rzeczy tym, że przygotowanie spotkania trójstronnego jest znacznie bardziej pracochłonne, niż organizacja tradycyjnej wymiany pomiędzy dwoma szkołami. Projekty trójstronne wymagają o wiele więcej uzgodnień pomiędzy partnerami, a w kalendarzach szkolnych poszczególnych krajów często brakuje wspólnych możliwych terminów na realizację projektu. Ponadto dotacje przyznawane do projektów wielonarodowych ze środków programu unijnego Comenius były dla szkół bardziej atrakcyjne niż dofinansowanie oferowane przez PNWM.

W 2014 r. w wymianie szkolnej utrzymywał się stały rosnący trend liczby projektów z Ukrainą (24, pierwsze miejsce), co wynika z przyczyn przedstawionych w Części II, rozdz. 9a. Nie doszło natomiast do realizacji ani jednego programu trójstronnego z Francją, który był współfinansowany przez PNWM.

10. Szkolenia i programy specjalistyczne dla animatorów wymiany

Jednym z głównych zadań PNWM jest tworzenie nowych i umacnianie istniejących partnerstw pomiędzy szkołami i organizacjami młodzieżowymi z obu krajów. By możliwie efektywnie wykorzystać czas pomiędzy spotkaniami oraz umożliwić młodzieży wzajemne poznanie się nie tylko podczas wycieczek i zwiedzania, ale przede wszystkim poprzez wspólną naukę, pracę i zabawę, PNWM co roku inicjuje i wspiera szeroką paletę szkoleń i programów specjalistycznych dla nauczycieli i opiekunów wymiany (warsztaty metodyczne, fora wymiany doświadczeń, seminaria tematyczne itp.). Celem tych programów jest wyposażenie animatorów wymiany w przydatne narzędzia i metody, które zastosowane w praktyce powinny zagwarantować wysoką jakość realizowanych projektów, a tym samym zapewnić maksymalne wykorzystanie potencjału edukacyjnego podczas każdego polsko-niemieckiego spotkania młodzieży.

a. Szkolenia i projekty własne PNWM

PNWM co roku oferuje różnorodne szkolenia, warsztaty i giełdy kontaktów dla długoletnich animatorów polsko-niemieckich spotkań młodzieży oraz tych, którzy wymianę organizują po raz pierwszy.

W 2014 r. PNWM przeprowadziła w sumie 35 tego typu programów. Łącznie uczestniczyło w nich 1058 osób. Pochodziły one w prawie równych częściach z Polski (48,96%) i Niemiec (48,77%), a 24 uczestników (2,27%) reprezentowały inne kraje. Największe grupy stanowili Czesi (11 osób) i Ukraińcy (4 osoby).

Udział w szkoleniach brały w większości kobiety (726 osób), które stanowiły 69% uczestników, a mężczyźni 31% (332 osoby).

b. Szkolenia zrealizowane przez partnerów PNWM

W celu intensyfikacji i doskonalenia współpracy organizacji i instytucji zajmujących się wymianą młodzieży PNWM wspiera także programy skierowane do animatorów wymiany: spotkania informacyjne, seminaria kontaktowe i tematyczne, konferencje itp.

Programy specjalistyczne/ Fachprogramme 2014	Liczba/ Anzahl	Uczestnicy/ Teilnehmende			
		łącznie/ gesamt	z Niemiec/ aus Deutschland	z Polski/ aus Polen	z innego kraju/ aus Drittland
łącznie/ gesamt	115	3 041	1 265	1 639	137
w tym: wymiana pozaszkolna/ darin: außerschul. Austausch	90	2 273	990	1 174	109
wymiana szkolna/ schulischer Austausch	25	768	275	465	28
<i>wszystkie projekty wymiany/ alle Austauschprojekte</i>	3 035	114 624	56 092	54 729	3 803
Udział procentowy/ Anteil in Prozent	3,8%	2,7%	2,3%	3,0%	3,6%

Powyższa tabela uwzględnia uczestników oraz szkolenia i programy specjalistyczne, zorganizowane i przeprowadzone przez organizacje partnerskie, które otrzymały na ten cel dofinansowanie PNWM. Liczby te zostały zestawione z łączną liczbą uczestników i projektów zrealizowanych w 2014 r. Z powyższego porównania wynika procentowy udział szkoleń i programów specjalistycznych we wszystkich projektach PNWM.

Łącznie w 2014 r. PNWM umożliwiła realizację 115 programów specjalistycznych, co stanowiło 3,8% liczby wszystkich projektów (2013: 139, 4,5%). Szkolenia te odbywały się zarówno na terenie Polski jak i Niemiec, choć z Polski wzięło w nich udział o prawie 400 uczestników więcej. W niektórych seminariach uczestniczyli także uczestnicy z innego kraju. Wśród nich znalazły się trójstronne giełdy kontaktów z Ukrainą i Rosją.

11. Budżet PNWM

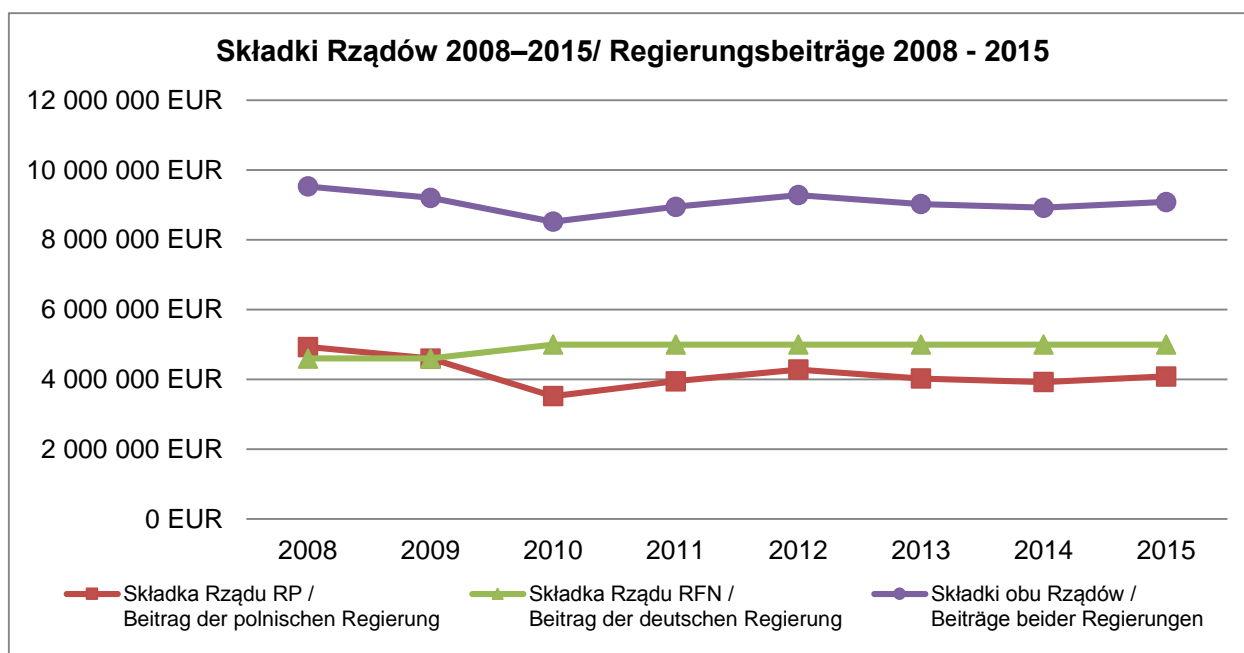
Budżet PNWM zasilany jest przez składki rządów Polski i Niemiec. Wysokość składek rządowych w poszczególnych latach została przedstawiona w poniższej tabeli.

Rok / Jahr	Składka Rządu RP / Beitrag der polnischen Regierung		Składka Rządu RFN / Beitrag der deutschen Regierung	Składki obu Rządów / Beiträge beider Regierungen
	nominalnie / Nennwert	po denominacji* / nach Denomination*		
2008	18 516 000 PLN	4 928 269 EUR	4 602 000 EUR	9 530 269 EUR
2009	15 467 782 PLN	4 602 000 EUR	4 602 000 EUR	9 204 000 EUR
2010	15 467 782 PLN	3 523 092 EUR	5 000 000 EUR	8 523 092 EUR
2011	16 500 000 PLN	3 950 203 EUR	5 000 000 EUR	8 950 203 EUR
2012	17 000 000 PLN	4 284 490 EUR	5 000 000 EUR	9 284 490 EUR
2013	17 000 000 PLN	4 027 959 EUR	5 000 000 EUR	9 027 959 EUR
2014	17 000 000 PLN	3 923 469 EUR	5 000 000 EUR	8 923 469 EUR

* Przeliczenie polskiej składki na euro nastąpiło w oparciu o tabelę średnich kursów wymiany walut Europejskiego Banku Centralnego z dn. 1 lipca roku ubiegłego.

Składki obu rządów do budżetu PNWM nie są kwotami stałymi. W roku 2009 rząd polski obniżył swoją składkę z 18,5 na 15,5 mln PLN i tym samym wyrównał swój wkład w przeliczeniu na euro do wkładu rządu niemieckiego (4,6 mln EUR). Składki rządów na skutek wysokiego kursu złotego zostały w ten sposób wyrównane (wyrównanie po denominacji). W 2010 r. złoty wyraźnie osłabił się wobec euro, przez co widoczna stała się redukcja składki rządu polskiego po przeliczeniu na euro – w porównaniu do roku poprzedniego ubyło 1,1 mln EUR. W 2011 i 2012 r. rząd RP zwiększył swój wkład, lecz pomimo to nie osiągnął on dotąd wysokości z 2008 r.

Rząd niemiecki podwyższył swoją składkę w roku 2010 i od tego czasu co roku zasila budżet PNWM kwotą pięciu milionów euro.

W związku z zasadami wspierania, które zostały przedstawione w pierwszej części niniejszego raportu, PNWM dofinansowuje projekty wymiany młodzieży kwotami obliczonymi w oparciu o stawki zryczałtowane. Projekty, które spełniają kryteria, otrzymują z reguły promesę dotacji. By zapewnić dofinansowanie wszystkim projektom, które spełniają kryteria Wytycznych wspierania, PNWM każdego roku na nowo określa, jaki procent stawek zryczałtowanych będzie w danym roku faktycznie przekazywany podmiotom w formie dotacji. I tak, w roku 2014 ustalono, że w przypadku kosztów podróży będzie to w obu walutach kwota w wysokości 50% nowej stawki zryczałtowanej, podczas gdy dotacja do kosztów programu wynosiła 65-75%. Tylko w pierwszych latach budżet PNWM wystarczał na wypłacanie dotacji w pełnej wysokości stawek zryczałtowanych, jednakże nigdy wypłata nawet pełnych stawek zryczałtowanych nie była w stanie pokryć wszystkich kosztów projektu.

12. Wydatkowane środki

		Wydane środki/ Verwendete Fördermittel	Projekty / Projekte	na projekt / pro Projekt	Osobodni / Teilnehmer- tage (TNT)	na osobo- dzień / pro TNT
2008	łącznie/ gesamt	6 876 805 EUR	3 157	2 178 EUR	849 203	8,10 EUR
	pozaszkolne/ außerschulisch	4 492 727 EUR	1 404	3 200 EUR	375 801	11,96 EUR
	szkolne/ schulisch	2 384 078 EUR	1 753	1 360 EUR	473 402	5,04 EUR
2009	łącznie/ gesamt	6 946 522 EUR	2 995	2 319 EUR	774 200	8,97 EUR
	pozaszkolne/ außerschulisch	4 528 693 EUR	1 285	3 524 EUR	324 066	13,97 EUR
	szkolne/ schulisch	2 417 829 EUR	1 710	1 414 EUR	450 134	5,37 EUR
2010	łącznie/ gesamt	6 722 067 EUR	3 000	2 241 EUR	781 683	8,60 EUR
	pozaszkolne/ außerschulisch	4 499 283 EUR	1 371	3 282 EUR	364 088	12,36 EUR
	szkolne/ schulisch	2 222 784 EUR	1 629	1 365 EUR	417 595	5,32 EUR
2011	łącznie/ gesamt	6 531 158 EUR	3 154	2 071 EUR	732 064	8,92 EUR
	pozaszkolne/ außerschulisch	4 027 811 EUR	1 363	2 955 EUR	316 122	12,74 EUR
	szkolne/ schulisch	2 503 347 EUR	1 791	1 398 EUR	415 942	6,02 EUR
2012	łącznie/ gesamt	6 569 396 EUR	3 068	2 141 EUR	737 410	8,91 EUR
	pozaszkolne/ außerschulisch	3 898 521 EUR	1 380	2 825 EUR	320 761	12,15 EUR
	szkolne/ schulisch	2 670 875 EUR	1 688	1 582 EUR	416 649	6,41 EUR
2013	łącznie/ gesamt	6 167 701 EUR	3 033	2 034 EUR	718 708	8,58 EUR
	pozaszkolne/ außerschulisch	3 429 923 EUR	1 308	2 622 EUR	304 878	11,25 EUR
	szkolne/ schulisch	2 737 778 EUR	1 725	1 587 EUR	413 830	6,62 EUR
2014	łącznie/ gesamt	6 708 208 EUR	3 035	2 210 EUR	716 097	9,37 EUR
	pozaszkolne/ außerschulisch	3 731 072 EUR	1 243	3 002 EUR	296 210	12,60 EUR
	szkolne/ schulisch	2 977 135 EUR	1 792	1 661 EUR	419 887	7,09 EUR

* por. regulacje specjalne dla szkół niemieckich w Części I, rodz. 3.

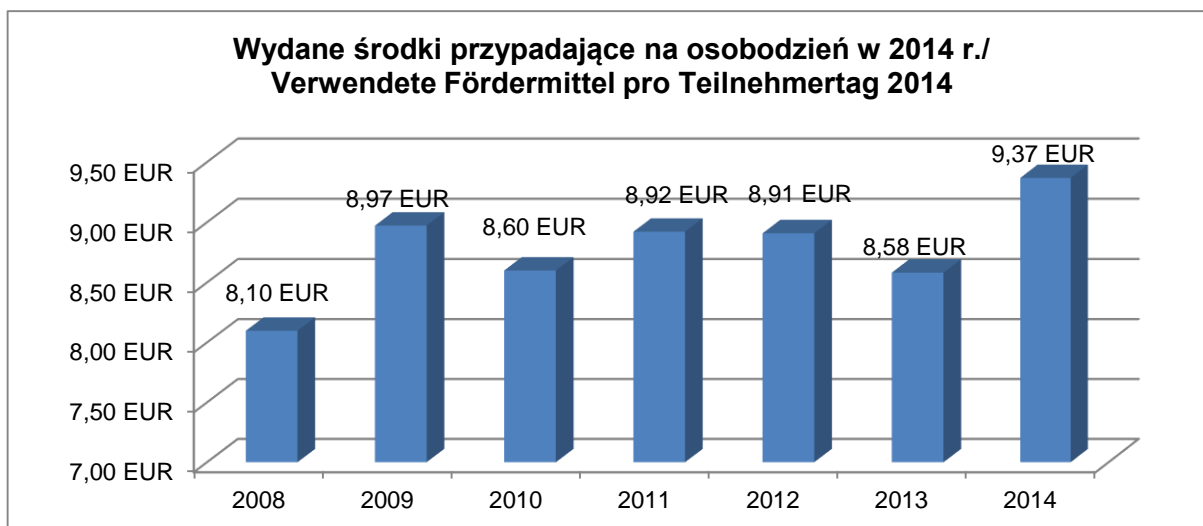
W powyższej tabeli środki na wspieranie w budżecie PNWM zostały zestawione z liczbą dofinansowanych projektów i liczbą osobodni. Obliczono, jaką uśrednioną kwotę dotacji PNWM mogła przyznawać w przeliczeniu na projekt wymiany szkolnej i pozaszkolnej oraz na osobodzień.

W latach 2008–2014 średnia kwota dotacji PNWM przypadająca na pojedynczy projekt wahała się w granicach 2000 EUR, a średnie dofinansowanie, jakie przypadało na osobodzień, zawierało się w przedziale od ośmiu do dziewięciu euro. Z reguły dotacje do programów pozaszkolnych są około dwukrotnie wyższe niż do programów szkolnych, co nie wynika z różnego sposobu traktowania obu obszarów, lecz ze specyfiki ich realizacji. Programy wymian pozaszkolnych realizowane są najczęściej w schroniskach, domach spotkań i placówkach kształceniowych, natomiast szkolne korzystają zazwyczaj z zakwaterowania w rodzinach. Rodzaj zakwaterowania ma bezpośrednie przełożenie na wysokość dofinansowania PNWM (por. Część I, rozdz. 6).

Powodem zróżnicowania wysokości dotacji jest również fakt, że do 2015 r. kompetencje wspierania uczniów niemieckich pozostawały w gestii landów, co w praktyce oznaczało, że do PNWM nie wypłacała uczniom i nauczycielom z Niemiec dotacji do kosztów podróży do Polski, ani też dotacji do przypadających na nich kosztów programu realizowanego w Niemczech. W przypadku projektu w Niemczech szkoła mogła wnioskować jedynie o połowę mniejszą kwotę niż w przypadku analogicznych projektów pozaszkolnej wymiany młodzieży (por. Część I, rozdz. 3).

Dotacje przyznane do wymian polsko-niemieckich nie są jednak w stanie pokryć wszystkich wydatków związanych z ich realizacją, jednakże stanowiły znaczny wkład do budżetu, umożliwiając realizację wspólnego projektu.

Średnia nominalna dotacja na osobodzień w 2014 r. wynosiła 9,37 EUR i była najwyższa na przestrzeni ostatnich siedmiu lat. W wyniku wzrostu cen, a także coraz częściej wykorzystywanej przez organizatorów opcji zakwaterowania poza rodzinami – w schroniskach i placówkach kształceniowych, udział dotacji PNWM w budżecie projektu staje się coraz mniejszy. Z każdym rokiem podmioty muszą wydawać na polsko-niemieckie spotkania młodzieży coraz więcej środków własnych i poszukiwać środków trzecich. Niektórzy ze względu na niewystarczającą dotację rezygnują z organizowania polsko-niemieckich spotkań młodzieży.

PNWM

Alzacka 18, 03-972 Warszawa
tel.: 22 518 89 10, faks: 22 617 04 48
e-mail: biuro@pnwm.org
Internet: www.pnwm.org

DPJW

Friedhofsgasse 2, 14473 Potsdam
tel.: +49 331-284790, faks: +49 331-297527
e-mail: buero@dpjw.org
Internet: www.dpjw.org

Zarząd

Paweł Moras, Stephan Erb

Redakcja

Jarosław Brodowski, Thomas Hetzer